

Pitkäkosken rinnelehtojen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Luontotieto Keiron Oy

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 4/2008

Luontotieto Keiron Oy

Pitkäkosken rinnelehtojen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Helsinki 2008

Kannen kuva: © Ympäristökeskuksen kuva-arkisto / Pira Cousin

ISSN 1235-9718
ISBN 978-952-223-132-1
ISBN (PDF) 978-952-223-133-8

Painopaikka: Kopio Niini Oy
Helsinki 2008

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	1
Tiivistelmä	2
Sammandrag	3
1 Johdanto.....	4
2 Aineisto ja tutkimusmenetelmät.....	5
2.1 Selvitysalueen sijainti.....	5
2.2 Käytössä ollut aineisto	5
2.3 Maastomenetelmät ja kartoittajat.....	5
2.3.1 Elinympäristöt ja kasvillisuus	5
2.3.2 Linnusto	6
2.3.3 Virkistys	6
3 Alueen yleispiirteet.....	7
3.1 Kasvillisuus	7
3.2 Linnusto	8
3.3 Uhanalaiset ja arvokkaat lajit	8
3.4 Virkistysarvot ja käyttäjäkunta	9
4 Kasvillisuuskuvioiden kuvaukset	9
5 Suunnitelmat.....	13
5.1 Hoidon tavoitetilä	13
5.2 Puuston hoito.....	14
5.3 Käytön tavoitetilä ja ongelmat.....	14
5.4 Käytön ohjaamisen ja hoidon keinot	15
5.4.1 Opastus ja tiedotus	15
5.4.2 Polkuverkosto	16
5.4.3 Rakenteiden huolto	17
5.4.4 Kalastuksen ohjaaminen.....	18
5.5 Aikataulu	19
5.6 Kustannukset	19
5.7 Tarkistuslista.....	20
5.8 Seuranta	20
5.8.1 Kulumisen seuranta	20
5.8.2 Rakenteiden korjaus	21
5.8.3 Seurantatutkimukset	21
Lähteet	23
Liitteet	
Liite 1. Lajilista, putkilokasvit ja linnut	
Liite 2. Rauhoituspäätös	
Kartta 1. Elinympäristöjen rajausta ja numerointi	
Kartta 2. Nykyiset toiminnot	
Kartta 3. Suunnitellut toiminnot	

Tiivistelmä

Pitkäkosken rinnelehtojen suojelualue sijaitsee Vantaanjoen varressa Helsingin Haltialan laajassa ulkoilumetsässä. Se on Helsingin kaupungin puolella pinta-alaltaan noin 4,7 ha:n kokoinen. Suojelualue jatkuu myös Vantaan kaupungin puolella, mutta alueeseen ei kuulu vesialuetta. Pitkäkoski on suojeltu vuonna 1984 kaupungin hakemuksesta. Se ei kuulu valtakunnalliseen lehtojensuojelu-ohjelmaan, koska se oli suojeltu jo ennen ohjelman laatimista.

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen toimeksiannosta vuosina 2004 ja 2005. Työstä on vastannut FM biologi Susanna Pimenoff Luontotieto Keiron Oy:stä. Suunnitelma koskee ainoastaan Helsingin puoleista osaa suojelualueesta.

Pitkäkosken lehto on edustava rinnelehto, jonka jyrkkä pohjoisranta viettää Vantaanjoen Pitkäkoskeen. Rantatörmillä kasvaa peltojen kohdalla lehtipuuvaltaista ja osittain tiheätäkin puustoa. Muualla puusto koostuu erittäin kookkaista, n. 130 vuotta vanhoista kuusista. Lähes koko alue on tuoretta lehtoa, lukuun ottamatta lounaiskulmaa, joka on lehtomaista ja tuoretta kangasmetsää. Kasvillisuus on edustavaa, lajistossa on mm. mustakonnanmarja, imikkä, sini- ja valkovuokko.

Pitkäkosken linnusto laskettiin Haltialan ennallistamisalueen laskentojen yhteydessä kesällä 2004 Biologitoimisto Venetvaara Ky:n laskijoiden toimesta. Maininnan arvoisia metsälajeja ovat mustapääkerttu ja puukiipijä, koskella taas ruokaillee sekä lokkeja että sorsia, talvisin alueella nähdään usein koskikaraa.

Pitkäkosken käytön ongelmia ovat kasvillisuuden ja rinteiden kuluminen. Pitkäkosken Helsingin puoleisella vesialueella ei saa kalastaa, mutta kalastajat kulkevat jyrkkiä jokitörmä alas ja käyttävät kapeaa rantaa. Käytön ohjauksen tavoitteena on nykyistä paremmin ohjata kulkua ja vähentää kalastajien ja muiden ulkoilijoiden kulkemista rinteessä. Kulunohjauksen keinoiksi ehdotetaan viitoituksen ja opasteiden uusimista ja kaiteen rakentamista pääpolun varteen sekä pienempien polkujen sulkemista kulkuesteillä. Varsinaista hoitoa alueelle ei ehdoteta, vain kuusettumisen estämistä alueen lehtipuuvaltaisessa itäosassa.

Suunnitelman liitteinä ovat lajilista ja havainnollistavat kartat kasvillisuudesta, nykytoiminnoista ja suunnitelluista toiminnoista.

Sammandrag

Långforsens lundskyddsområde är beläget intill Vanda å i Tomtbacka vidsträckt friluftsområde i Helsingfors. Dess areal är ca 4,7 ha på Helsingfors stads sida. Skyddsområdet fortsätter även på Vanda stads sida, men till området hör inte vattenområde. Långforsen skyddades år 1984 genom stadens egen ansökan. Den hör inte till det riksomfattande lundskyddsprogrammet, för den blev skyddad redan före programmet gjordes upp.

Denna skötsel- och nyttjandeplan är uppgjord på uppdrag av Helsingfors stads miljöcentral under åren 2004 och 2005. FM biolog Susanna Pimenoff från Naturfakta Keiron Ab har ansvarat för arbetet. Planen omfattar endast Helsingfors andel av området.

Långforsens lund är en representativ backlund, vars branta norrstrand sluttar mot Långforsen i Vanda å. På strandbrinkarna intill åkrarna växer lövdominerade och delvis täta trädbestånd. För övrigt består trädbeståndet av särdeles storväxta, ungefär 130 år gamla granar. Nästan hela området är frisk lund, fränsett det sydvästra hörnet, som är lundartad och frisk moskog. Vegetationen är representativ, i floran finns bl.a. trolldruva, lungört, blå- och vitsippa.

Långforsens fågelfauna taxerades i samband med kartläggningen inför Tomtbacka områdenas restaurering under sommaren 2004 av taxerare från Biologitoimisto Venetvaara Ky. Skogsarter värda att nämna är svarthätta och trädkrypare, i forsen däremot söker måsfåglar och änder sin föda, under vintern kan strömstare ofta skådas.

Problem i användningen av Långforsen är slitaget på vegetationen och branterna. Det är förbjudet att fiska på Helsingfors sida av Långforsen, men fiskarna tar sig ändå ned för de branta åbrinkarna och trampar i den smala strandremsan. Målsättningen med styrandet av användningen är, att bättre än förut styra passage och minska fiskarnas och övriga besökares tramp i slutningen. Som medel för styrningen av passagen har föreslagits förnyandet av vägvisare och informationstavlur samt att upprätta ett räcke intill huvudstigen och stänga de mindre stigarna med hjälp av hinder. Egentlig vård av området föreslås inte, endast hindrande av grandominans i områdets lövdominerade östhörn.

Bilagor till planen är artlista och åskådliggörande kartor om växtligheten, nuvarande funktioner och planerade funktioner.

1 Johdanto

Pitkäkoski Helsingin ja Vantaan rajalla on pääkaupunkiseudulla ainutlaatuinen ja pitkä koskijakso. Arvokkaan luonnon suojelemiseksi Pitkäkosken luonnonsuojelualue on perustettu vuonna 1984. Alueeseen kuuluvat sekä Helsingin että Vantaan puoleiset lehtorinteet. Vesialuetta ei ole rauhoitettu. Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Helsingin puoleista rantaa Pitkäkosken suojelualueesta eli joen eteläpuolta.

Joen poikkeuksellisen jyrkällä rinteellä kasvaa edustavaa lehtoa ja erittäin kookkaita kuusia. Pitkäkosken lehdon kuusikko on vanhaa (ikä n. 130 vuotta), ja viime vuosien myrskyt ovat kaataneet useita puita. Alueen luonne on muuttunut aiempaan verrattuna, kun maapuita ja juuristoja on ristiin rastiin. Tulevaisuudessa luonne muuttuneen entisestään, kun kuusikko kuolee ja tilalle nousee lehtipuita.

Pitkäkoski on vilkkaassa virkistyskäytössä. Alueelle on helppo löytää, koska se sijaitsee aivan Haltialan pääulkolutien varressa ja on lähellä Pitkäkosken ulkoilumajaa. Luonnonsuojelualueen leveä pääpolku on myös melko helppokulkuinen esim. lastenrattaiden kanssa liikkuville. Talvisin pääpolkua käyttävät myös hiihtäjät. Tärkeän seudullisen yhteyden muodostaa Vantaanjoen ylittävä silta, joka sijaitsee suojelualueen länsipuolella. Alueella käy ainakin ulkoilijoita, kalastajia ja luontoharrastajia.

Käyttöä ja hoitoa on ohjattu vuonna 1995 valmistuneella hoito- ja käyttösuunnitelmalla, jota on joen eteläpuoleisilta osiltaan tarkoitettu päivittää tällä vuosina 2004/05 laaditulla suunnitelmalla. Edellisen suunnitelman hoitotavoitteina olivat luonteenomaisen lehto- ja rantaekosysteemin suojeleminen, kuusikon kehittyminen luonnolliseen suuntaan ja lehtipuuvaltaisten alueiden säilyttäminen lehtipuuvaltaisina. Tämän suunnitelman päätavoitteina on edellisten lisäksi ohjata alueen virkistyskäyttöä ja estää rinteiden ja kasvillisuuden kulumista.

Pitkäkosken rinnelehdon hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen toimeksiannosta Luontotieto Keiron Oy:ssä, jossa työstä on vastannut biologi FM Susanna Pimenoff. Työtä ovat ympäristökeskuksessa ohjanneet ympäristötarkastaja Raimo Pakarinen ja vs. ympäristötarkastaja Pekka Paaer. Ohjausryhmään ovat kuuluneet luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila rakennusvirastosta, maisema-arkkitehti Jyri Hirsimäki ja tutkija Liisa Kuokkanen-Suomi kaupunginsuunnitteluvirastosta, ulkoilupäällikkö Arvo Tossavainen liikuntavirastosta ja ylitarkastaja Leena Eerola Uudenmaan ympäristökeskuksesta. Raportin tulosteita ja sähköisiä versioita, paikkatietoaineistoja ja valokuvia säilytetään Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa. Suunnitelma hyväksyttiin Helsingin kaupungin ympäristölautakunnassa 6.11.2007.

2 Aineisto ja tutkimusmenetelmät

2.1 Selvitysalueen sijainti

Selvitysalue, Pitkälkosken luonnonsuojelualue, sijaitsee Pohjois-Helsingissä Vantaanjoen varressa lähellä Pitkälkosken ulkoilumajaa. Luonnonsuojelualueen raja kulkee Vantaanjoen uoman keskellä kaupunginrajan mukaisesti. Vantaalla on myös suojeltua lehtoa ja rantaa. Pitkälkoski on osa laajaa Haltialan metsäistä ulkoilualueetta. Ulkoilualueella on suojeltu myös Haltialan aarnialue, Niskalan arborium ja Ruutinkosken alue. Pitkälkoskea lähimpänä sijaitseva luonnonsuojelualue on Haltialan aarnialue. Pitkälkosken luonnonsuojelualueen raja esitetään liitekartalla 1. Sen pinta-ala on Helsingin puolella noin 4,7 ha.

2.2 Käytössä ollut aineisto

Käytössä ollut kartta-aineisto on saatu Helsingin kaupungin ympäristökeskukselta sähköisessä muodossa. Sähköisiä karttoja on ollut kahdenlaisia: rasterikartta ja vektorimuotoinen kantakartta. Rasterikartta on vektorimuotoista kantakarttaa suurempi. Liitekarttoissa käytetään vektoriaineistoa, koska rasterikartassa luonnonsuojelualueen leveä raja ei ole tarkoituksenmukainen muuta yksityiskohtia esittäessä. Kartat eivät ole täysin päällekkäisiä, mm. rantaviiva on eri kohdissa eri aineistolla. Käytetty koordinaatisto on Helsingin oma koordinaatisto, jossa origo on Kallion kirkontorni. Kaikki paikkatietoaineistot ja karttatulosteet on luotu MapInfo 7.0 -ohjelmassa.

Pitkälkoskelta on ollut käytettävissä melko niukasti kirjallisuutta. Pääasiallisena tietolähteenä on käytetty kesällä 2004 tehtyjä maastotutkimuksia. Tärkein tausta-aineisto on saatu edellisestä hoito- ja käyttösuunnitelmasta (Helsingin kaupunki 1995). Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmästä on myös saatu tietoja alueen kasvillisuudesta, linnustosta ja eläimistöstä.

2.3 Maastomenetelmät ja kartoittajat

Alla on esitelty luontoarvojen tutkimiseen käytettyjä menetelmiä. Maastotutkimuksia tekivät kasvillisuudesta FM Hanna Johansson ja alueen nykytilasta FM Susanna Pimenoff. Biologitoimisto Venetvaara Ky:n kartoittajat laskivat Haltialan metsien linnut kesällä 2004, ja työssä on ollut käytettävissä linturaportti.

2.3.1 Elinympäristöt ja kasvillisuus

Kasvillisuusinventoinnin tarkoituksena on ollut laatia Pitkälkosken luonnonsuojelualueen kasvillisuudesta elinympäristöihin perustuva kuviokartta ja kuvailla niiden kasvillisuutta. Tietoja on tarkoitus hyödyntää suojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Inventointi on tehty tutkimalla aikaisempia selvityksiä ja käymällä maastossa. Pitkäkosken luonnonsuojelualueelle vuonna 1995 tehtyä hoito- ja käyttösuunnitelmaa on käytetty pohjana tässä inventoinnissa.

Maastossa käytiin kolmena päivänä, 13.5., 19.7. ja 21.7.2004. Yhteensä maastossa käytettiin noin 17,5 tuntia. Maastossa rajattiin kuviot ja kuvailtiin niiden kasvillisuutta. Toukokuun käynnillä havainnoitiin kevätaspektin putkilokasveja. Rajaukset tehtiin elinympäristötyyppien perusteella käyttäen hyväksi kirjallisuudessa esitettyä luokittelua (Alanen ym. 1995, Kuusipalo 1996, Laine ym. 1998). Maastokarttana käytettiin vektoripohjaista karttaa mittakaavassa 1:3 000.

Kasvillisuuskuvauksissa on pyritty kuvailemaan kasvillisuustyyppiä, puustoa, pensastoa, vallitsevia kasvilajeja ja mainittu kuviolle erityiset ominaisuudet kuten erikoiset ja harvinaiset kasvilajit. Mikäli kuviolla on havaittu paljon kulumista, mm. luvattomia polkuja, on niitä myös kirjattu. Puuston rakenteen kuvailussa on käytetty seuraavaa jakoa: ylin latvuserros, aluspuut, alikasvos ja pensasto. Ylin latvuserros käsittää ylimmän yhtenäisen latvuserroksen puut. Aluspuut ovat ylintä vallitsevaa latvuserrosta selvästi alempana. Alikasvokseen kuuluvat puut ovat aluspuita matalampia, mutta yli kaksi metriä korkeita. Pensastoon kuuluvat kaikki pensaatsi sekä ne puut, jotka ovat alle kaksi metriä korkeita. Puiden kokoa kuvailaan sanoilla keskikokoinen, järeä ja kookas. Keskikokoinen puu on läpimitaltaan noin 20–25 cm, järeä 25–35 ja kookas yli 35 cm. Lahopuustoa on suhteellisen paljon koko suojelualueella. Jos sitä esiintyy erityisen runsaasti, se on mainittu

2.3.2 Linnusto

Linnuston laskentamenetelmää on selostettu tarkemmin linnustoraportissa (Jokela ym. 2004).

2.3.3 Virkistys

Varsinaisia kävijälaskentoja tai tutkimuksia alueen käytöstä ei ollut saatavissa. Alue on suosittu virkistyskohde erilaisille ulkoilijoille. Kartoittajat havaitsivat kävijäkunnassa ulkoilijoita, lapsiperheitä luontoretellä ja kalastajia.

3 Alueen yleispiirteet

3.1 Kasvillisuus

Pitkäkosken luonnonsuojelualue on metsäistä aluetta. Metsät ovat enimmäkseen lehtoa, käenkaali-oravanmarja-, sinivuokko-käenkaali- ja vuohenputkityypin lehtoja (OMaT, HeOT ja AegT). Paikoitellen on kosteita lehtolaikkuja, varsinkin noron läheisyydessä. Alueen eteläosassa korkeammilla kohdilla on vähän mustikka- ja lehtomaista kangasmetsää (MT, OMT). Avointa kalliota on näkyvissä parissa kohdassa, josta yhdellä on kallioniittykasvillisuutta.

Kuusi on yleensä puuston valtalajina. Suojelualueen leveimmällä metsäalueella kuuset ovat erittäin korkeita ja kookkaita. Koivu ja mänty ovat myös yleisiä ja niistäkin osa on saavuttanut huomattavan koon. Lehtipuuvaltaista metsää on itäosan kapeassa jyrkkärinteisissä lehdoissa, joissa mm. harmaaleppä on yleinen. Haapaa esiintyy paikoitellen pieninä ryhminä ja raitaa on siellä täällä. Puuvartisia kasveja on myös aikoinaan istutettu saareen ja Pitkäkosken lehtoihin (Hoito- ja käyttösuunnitelma 1995).

Kuva 1. Pitkäkosken kevätaspektia lehdon eteläpuolella. Kuva: Susanna Pimenoff.

Pensastossa ja kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti vaateliaita lehtokasveja. Pensastossa lehtokuusama, pähkinäpensas, taikinamarja ja koiranheisi ovat tavallisia. Tuomea on tavallisesti kosteammissa paikoissa kuten purontkoissa. Kenttäkerroksen vaateliaista lehtolajeista **mustakonnenmarja** on hyvin yleinen. Suokelttoakin kasvaa monessa paikassa. Purontkoissa esiintyy **kotkansiipeä** ja niukasti **kevätlinnunsilmää**. **Imikkää** ja kevätlinnunhernettä kasvaa muutamalla kuviolla. **Lehtopähkämöä** havaittiin yhdellä kuviolla. Vuoden 1995 hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan rannalla kasvaa silmälläpidettävää ojatädykettä, mutta sitä ei havaittu 2004. Vuoden 2004 kartoituksessa havaittiin 132 putkilokasvilajia (liite 1).

3.2 Linnusto

Pitkäkosken Helsingin puoleisella suojelualueella tai rajojen välittömässä tuntumassa havaittiin yhteensä 33 reviiäksi tulkittua havaintoa 19 lintulajista. Runsaimpina lajina esiintyi Etelä-Suomen oloissa tyyppilaji peippo (osuus kaikista reviiereistä 22 %). Alueen pienen alan vuoksi 33 % havaituista reviiereistä koski lajeja, jotka pesivät alueella vain yhden parin voimin. Alueen runsaslukuisimpiin lajeihin kuuluvat myös talitiainen ja mustarastas. Mielenkiintoisimpina havaintoina voidaan luetella käpytikka (1 pesälöytö), peukaloinen ja kaksi mustapäähäkerttua. Suojelualueen Vantaanpuoleisella pohjoislaidalla kuulutti reviiiriään pikkusieppo.

Muut lähialueiden kiinnostavat havainnot

Haltialan aarnialueen ja Pitkäkosken luonnonsuojelualueiden välittömässä läheisyydessä pesii mitä ilmeisimmin ainakin yksi **pyyperi**. Laji havaittiin laskentapäivinä viidesti eri alueilla, mutta havainnoista ei voida tulkintateknisistä syistä esittää tarkempaa lukumäärätietoa. Yksi havainnoista on aarnialueen rajan välittömässä läheisyydessä, ja onkin täysin mahdollista, että laji pesii alueen itäosissa. Toisaalta pyy havaittiin myös Pitkäkosken suojelualueella, joten pesintä ei ole täälläkään mahdotonta. Suojelualueilla sekä väliin jäävällä alueella saattaa pesiä useampikin pyyperi, mutta tämän selvittäminen vaatisi tarkempaa lajiin keskittävää kartoitusta. Pyyperi on helpoiten todennettavissa maaliskuuhuhtikuussa, jolloin koirat soidintavat varsin ahkerasti, mutta myöhemmin pesimäkaudella koiras elää varsinaista hiljaiseloa varsin pienikokoisella reviiirillään. Alue lienee niitä harvoja paikkoja Helsingissä, jossa lajia vielä esiintyy.

Aarnialueen ja Pitkäkosken lähialueilla on monta vuotta pesinyt **kanahaukka**, ja tämä havaittiin myös laskennoissa, joskin varsinaisten laskenta-alueiden ulkopuolelta. Ylilentävinä havaittiin myös **palokärki** ja korppi, joista ainakin palokärki voisi pesiä Haltialan alueella. **Lehtopöllön** tiedetään myös pesineen alueella ainakin suotuisina vuosina, mutta näissä laskennoissa lajia ei havaittu. Tähän saattaa vaikuttaa kevään 2004 heikko myyrätilanne. Lehtopöllö havaittiin kesällä 2004 aarnialueen lähellä sijaitsevasta Niskalan arboretumista (Pimenoff, suull. tiedonanto).

Talvisin Pitkäkoskella on havaittu **koskikaraa** (Tringan sähköpostilista, talvi 2005). Lintukartoittaja havainnoi koskelta ruokailemassa olleita kalalokkeja ja kalatiiran (Jokela, kirj. tiedonanto). Lisäksi hän tulkitsi paikallisiksi kaksi rantasiipiä, heinäisorsaparin, haapanakoiraan ja telkkänaaraan. Koskella saattaa esiintyä myös muita veden äärellä saalistavia lajeja.

3.3 Uhanalaiset ja arvokkaat lajit

Alueella kasvaa Helsingissä uhanalaisina kasvilajeina **keltavuokko** ja **lehtopähkämö**. Harvinaisia ja arvokkaita lajeja ovat mm. **mustakonnanmarja**, **lehtopalsami** ja **purolitukka**. Saarella kasvavan vuorijalavan alkuperä on mitä todennäköisimmin istutettu, koska saarella kasvaa useita muitakin viljelyperäisiä lajeja.

Vuoden 1995 hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan alueella esiintyy silmälläpidettävää **ojatädykettä** (*Veronica beccabunga*), mutta sitä ei havaittu vuonna 2004. Arto Kurton mukaan lajia on tavattu myös Ruutinkosken suvannosta Vantaan puolelta (Kurtto & Helynranta 1998).

Direktiivilajeista havaittiin lähiympäristössä pyy, joka on mainittu luontodirektiivin liitteessä I.

Pitkäkoskessa ilmoitetaan esiintyvän **vuollejokisimpukkaa** ja **saukkoa** (Uudenmaan ympäristökeskus 2004). Pitkäkoski on myös luokiteltu erityisen tärkeäksi lepakkoalueeksi ja sen arvoluokka on II (Luontotietojärjestelmä 2004).

Seuraavassa ote luontotietojärjestelmästä: ”Vesisiipat saalistavat koskien akanvirtojen yllä. Pohjanlepakot lentävät kosken yllä muutaman metrin korkeudessa. Yksittäinen isolepakko on havaittu kosken itäpuolelta. Lähistöllä on Vantaan puolelta havaittu vuonna 2001 yksittäinen isolepakko. Isolepakot ovat Suomessa harvinaisia muuttavia lepakoita. Alueen lepakot ovat Vantaalle ja Helsingille yhteisiä lepakoita. Todennäköisesti alue tarjoaa lepakoille riittävästi piilopaikkoja. Koskipaikat ovat yleensä hyviä lepakkopaikkoja.”

3.4 Virkistysarvot ja käyttäjäkunta

Pitkäkoskella virkistyskäyttö on runsasta. Suurin osa kävijöistä kulkee alueen läpi rantatörmän eteläpuolisella pääpolulla. Polku on luonnollinen jatko pellolla kulkevalle polulle, jota osa ulkoilijoista ja koiranulkoiluttajista käyttää. Alueella käy ainakin tavallisia ulkoilijoita, lapsiperheitä ja luontoharrastajia. Talvella alueen yläpuolella ja reunoilla on ladut, mutta osa hiihtäjistä käyttää rantatörmän yläpuolista polkua. Kalastajat suosivat aluetta, vaikka Helsingin puolella kalastus onkin kiellettyä. Vantaan puolella kalastus on sallittua. Koskessa kahlaavat kalastajat kulkevat koko koskialueella ja saattavat nousta maihin myös Helsingin puolella jyrkkää rantatörmää pitkin ylös.

Alueen käyttöpaine nousee tulevaisuudessa, kun läheiselle Kuninkaantammen asuinalueelle tulee 5 000 uutta asukasta.

4 Kasvillisuuskuvioden kuvaukset

Kasvillisuuskuviot on rajattu ja numeroitu kartalla 1 (liitteenä)

1. Jyrkkä ranta

Metsä on lähinnä sinivuokko-käenkaalityypin kuusivaltainen lehto (HeOT). Kuusen lisäksi lehdossa kasvaa koivua. Pensasto on runsasta. Lehtokuusama, tuomi, koiranheisi ja taikinamarja ovat tavallisia. Kenttäkerros on paikoin aika harvaa ilmeisesti kuusen runsaan happaman neulaskarikkeen takia. Kenttäkerroksessa kasvaa kieloa, valko- ja sinivuokkoa ja käenkaalia. Muutama kevätlinnunherneen verso kasvaa myös kahdella paikalla, mutta on vaarassa jäädä tallatuksi.

2. Norot ja niiden lähiympäristö

Norojen ja niiden välisellä alueella on ympäristöä rehevämpää kasvillisuutta. Puustossa vallitsee keskikokoiset harmaalepät ja paikoin on tuomiryeikköä. Muutamilla vanhoilla harmaalepillä ja niiden muodostamilla pötkelöillä kasvaa kääpiä. Norojen uomat ovat kivisiä ja tällä hetkellä paikoin kuivuneita. Niiden varrella kasvaa hiirenporrasta, korpi-imarretta, lehtotähtimöä, koiranvehnää, lehtopalsaa-

mia, niittyhumalaa, rönsyleinikkiä ja mesiangervoa. Kotkansiipeä on myös jonkin verran.

3. Lehtorinne

Tämäkin lehto on lähinnä sinivuokko-käenkaalityyppiä (HeOT). Puuston valtalajit ovat suurikokoiset kuuset ja koivut. Ylärinteessä kasvaa keskikokoisia haapoja. Raitaakin esiintyy. Harmaaleppää on rantapuuna. Aluspuina kasvavat pihlaja ja tuomi. Kuusta on paikoin runsaasti alikasvoksena. Pensastossa esiintyy runsaasti vaateliasta lehtokuusamaa. Muita pensaston lajeja ovat taikinamarja, haapa, pihlaja ja koiranheisi. Muutama nuori vuorijalavankin taimi on kuviolla. Kenttäkerroksessa kasvaa valko- ja sinivuokkoa, metsäkastikkaa, kieloa, nuokkuhelmikkää, tesmaa ja metsäorvokkia.

4. Kuusivaltainen rantatörmä

Metsä on karunpuoleinen käenkaali-oravanmarjatyypin lehto (OMaT). Kuusi on valtapuuna, joukossa on hyvin kookkaita yksilöitä. Sekapuuna on vähän harmaaleppää, raitaa ja koivua. Ylärinteellä on lisäksi haapa ja muutama kookas mänty. Alikasvoksessa on paljon pihlajaa ja paikoin paljon kuusta. Pensastossa on runsaasti pihlajaa, taikinamarjaa ja harmaaleppää. Lisäksi esiintyy kuusamaa, koiranheisiä, tuomea ja muutama harvarunkoinen pähkinäpensas. Kenttäkerros on niukkaa ja aukkoista. Siinä kasvaa mm. käenkaali, lehtokorte, valkovuokko, metsäkurjenpolvi, hiirenporras, metsäkastikka, metsäimarre, lillukka, sormisara ja ukonkeltanoja. Kenttäkerroksessa kasvaa jonkin verran myös varpuja, mustikkaa ja puolukkaa. Paikoin vain neulaskarike tai metsäliekosammal peittää maan. Maasto on sortumisherkkää, ja kulumista näkyy.

5. Poukama ja rantatörmä

Metsä on edellistä kuviota vähän rehevämpää käenkaali-oravanmarjatyypin lehtoa (OMaT). Kuusi on valtalajina, lehtipuita on vain vähän, muutama koivu ja harmaaleppä. Alikasvoksessa on pihlajaa sekä vähän kuusta ja vaahteraa. Pensastossa on pihlajaa, taikinamarjaa, harmaaleppää, kuusamaa ja pähkinäpensasta. Kuviolla on myös painanne, jossa kasvaa paljon tuomea, vadelmaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa valtalajeina ovat lehtokorte ja käenkaali. Muita lajeja: metsäimarre, sini- ja valkovuokko, metsämansikka, tesma, suokeltto, mustakonnanmarja, kultapiisku ja oravanmarja. Saniaisiakin on melko paljon: hiirenporrasta, metsäalvejuurta ja korpi-imarretta.

6. Kallio

Kuvio on suurimmaksi osaksi avointa kallioniittyä, siellä täällä kasvaa pieniä mäntyjä ja pihlajia. Yksi vierasperäinen pieni männyntaimikin kasvaa länsiosassa. Keskiosassa ennen itäreunan korkeahkoa kalliokumpua on vähän puustoa. Länsiosan kalloilla vallitsevat heinät ja ruhot, mm. metsämitikka, tuoksusimake, keto-orvokki, metsälauha, isomaksaruoho, kiolo, kevättähtimö, kissankello ja kvikkoalvejuuri. Itäisellä kalliokummulla kasvaa valtalajeina keto-orvokki ja lehtotähtimö, mutta myös harvalukuisempina isomaksaruohoa ja kvikkoalvejuurta. Pohjakerroksessa on metsäkerrossammalta.

7. Kangasmetsä

Kuvio on suurimmaksi osaksi lehtomaista kangametsää (OMT). Mustikkatyypin metsää (MT), jossa ruohoja on hyvin vähän, esiintyy myös paikoin. Puuston val-

talajeina ovat todella korkeat kuuset ja koivut. Suurikokoisia mäntyjäkin esiintyy sekapuustona. Ainakin yksi pieni tammi ja muutama pieni lehmus kasvaa kuviol- la. Pensastossa ja alikasvoksessa pihlaja on tavallinen. Muita pensaston lajeja ovat paatsama, taikinamarja, koiranheisi ja pähkinäpensas. Suurin osa päh- kinäpensaista on pieniä. Vierasperäistä isotuomipihlajaa on myös aika paljon. Kenttäkerroksessa mustikkaa, kieloa, sormisaraa, metsämitikkaa, lillukkaa, kul- tapiiskua, nuokkuhelmikkää, valkovuokkoa ja käenkaalia.

8. Kuusikkolehto

Lehtotyyppi on käenkaali-oravanmarjatyyppiä (OMaT). Lehdossa vallitsevat hyvin kookkaat ja korkeat kuuset. Sekapuustona on runsaasti myös koivua ja muutamia raitoja, haapoja ja mäntyjä. Alikasvoksena on runsaasti pihlajaa ja paikoin vaah- teraa ja kuusta. Puita on kaatunut paljon, ja valtavia runkoja on pitkin poikin. Suu- rin osa maapuusta on varhaisessa lahoamisvaiheessa. Sammaleisia maapuitakin esiintyy. Pensasto on paikoin hyvin runsasta, mm. tuomi, lehtokuusama, vadel- ma, taikinamarja, pähkinäpensas, pihlaja ja kuusi. Kenttäkerroksessa vallitsevat käenkaali, lehto- ja metsäkorte. Muita lajeja ovat mm. valko- ja sinivuokko, su- denmarja, tesma, ja suokeltto. Mustikkaa kasvaa paikoin eteläosassa. Kuviolla on myös kosteampia laikkuja, joissa on saniaisia, hiirenporrasta ja korpi-imarretta. Kuvion eteläosassa on pieni, laakea kallio jolla kasvaa metsälauhaa ja lehtotäh- timöä. Siellä täällä kasvaa vaateliasta mustakonnanmarjaa.

Kuva 2. Suuria kuusia on kaatunut viime vuosina, ja niiden lahoavat rungot tulevat näky- mään maisemassa vielä vuosikymmeniä. Kuva: Susanna Pimenoff.

9. Puronotko

Puronotko on selvitysalueen pisin ja levein. Sen varrella kasvaa paljon saniaisia: hiirenporrasta, metsäalvejuurta, korpi-imarretta, kivikkoalvejuurta ja iso kotkansii- pikasvusto. Muita lajeja ovat rentukka, rönsyleinikki, suokeltto ja lehtotähtimö. Harvinaisempaa kevätlinnunsilmää havaittiin vähän. Korkeakasvuista etelänrutto- juurta on ylempänä puronotkossa.

10. Kosteä lehtopainanne

Pieni, kostea, savinen painanne, joka on hieman sortunut. Puustossa vallitsee harmaaleppä ja sen seassa kasvaa vähän raitaa. Kuviolla on myös paljon nuorehkoja pihlajia. Pensasto on runsasta: tuomea, lehtokuusamaa, vadelmaa, vaahteraa ja harmaaleppää. Kenttäkerroksessa vuohenputki on runsas ylärinteessä, alarinteessä kasvaa nokkonen, lehtotähtimö, tesma, leskenlehti, mustakannonmarja, rönsyleinikki ja letohorsma.

11. Jyrkkä rantatörmä

Sinivuokko-käenkaalityypin lehto (HeOT) seuraa joen uomaa kapeana kaistana ja jyrkkärinteisenä. Ylimmässä latvuserroksessa kasvaa kuusta ja koivua sekä muutamia järeitä haapoja. Aluspuusto on monilajinen, mm. kuusi, harmaaleppä, tuomi, raita, ja pihlaja. Raidoista muutama on vanha. Pensastossa kasvaa lehtokuusama, harmaaleppä ja tuomi. Kenttäkerros on monilajinen mm. sini- ja valkovuokko, käenkaali, nuokkuhelimä, kieli, ukonkeltano, koiranvehnä, metsäorvokki, kultapiisku, kevättähtimö, imikkä, suokeltto, huopa-ohdake, lehtonurmikka ja lehtokorte. Kuviolla kasvaa huomattavan paljon vaateliasta mustakannonmarjaa. Myös Uudellamaalla melko harvinaista kevätlinnunhernettä on suhteellisen runsaasti. Järeiden haapojen kohdalla on pieni laikku jossa kasvaa huomattavan runsaasti imikkää, kevätlinnunhernettä ja mustakannonmarjaa. Kuvion vaateliasta lehtolajeja uhkaa talleantuminen, koska alueen halki kulkee paljon polkuja.

12. Itäinen rantatörmä

Rinnelehto jatkuu sinivuokko-käenkaalityypin jälkeen vuohenputkilehtona (AegT). Rinne on hyvin jyrkkä ja maa-aines savea, joten sortumista tapahtuu helposti ja niin on käynyt paikoin pahasti. Puustossa harmaaleppä ja tuomi ovat valtalajeina. Sekapuustona on vähän kuusta ja nuorehkoja vaahteroita. Useita monihaaraisia pihlajia kasvaa yhdessä paikassa. Puustossa on myös muutamia vanhoja raitoja ja yksi kolmihaarainen, iso sekä pari pientä vuorijalavaa. Runsaista lajeista pensastossa ovat mm. tuomi, harmaaleppä ja punaherukka. Kuviolla kasvaa myös iso metsäruusuupensas ja vähän terttuseljaa. Kenttäkerroksessa vallitsevat korkeakasvuiset ruohot: mm. vuohenputki, nokkonen, lehtotähtimö, ojakellukka, kyläkelukka, peltokorte, mesiangervo, tesma, amerikanhorsma, kevättähtimö, imikkä, metsäkorte ja lehtopalsami. Harvinaisempina lajeina kasvaa vähän lehtopähkämö ja mustakannonmarjaa.

13. Rantakasvillisuus

Länsiosan ranta on kallioista, muuten rannat ovat kivikkoisia, ja siellä täällä on kapeita rantaniittyjä. Länsiosan rannan kallioilla kasvaa kylänurmikka, poimulehti, ratamo ja sammalia. Polku kulkee rantaa pitkin kallion kohdalla. Rantapuina kasvaa harmaaleppä, tuomi ja raita. Rantaniityillä kasvaa mm. kurjenmiekkää, haapapakkia, ranta-alpea, rentukkaa, ratamosarpiota, rantatädykettä, rantanenättiä, käenkukkaa, niittyhumalaa, mesiangervoa, metsäkurjenpolvea, nurmilauhaa, viiltosaraa, kastikkaa, luhtalitukkaa, purolitukkaa, lehtopalsamia, suokelttoa ja ruokohelpeä. Monissa paikoissa rantakasvillisuus on talleantunutta, ja jyrkkä saviranta on sortumisherkä.

14. Saari

Saareen on aikoinaan istutettu puita ja pensaita: lehmus, vuorijalava, siperianhernepensas ja isotuomipihlaja. Lehmukset ja vuorijalava ovat suurikokoisia.

Saarella kasvaa myös raitoja, harmaaleppiä ja saarnen taimia. Pensastossa kasvaa tuomea, taikinamarjaa, vadelmaa ja terttuseljaa. Kenttäkerros on saarella ja sen rannoilla korkeakasvuista. Kenttäkerroksessa kasvavat vuohenputki, nokkonen, rohtovirmajuuri, kurjenmiekka, huopaohdake, karhunköynnös, peltopähkämö, saroja, rantatädyke, korpikaisla, amerikanhorsma, punakoiso, lehtotähtimö, pajuasteri, myrkkyykeiso, ruokohelpi ja ratamosarpio.

5 Suunnitelmat

Nykyiset toiminnot on esitetty karttaliitteellä 2 ja uudet suunnitellut toiminnot karttaliitteellä 3.

5.1 Hoidon tavoitteita

1. Metsän annetaan kehittyä luontaisesti eikä lahoppuuta poisteta
2. Lehtipuuvaltaisten rantatörmien osalta kuusettumista estetään
3. Kalastusta pyritään ohjaamaan niin, että kalasto säilyy monipuolisena ja rantojen tai veden kasvillisuus ei kulu merkittävästi. Kalastus on rauhoitusmääräysten mukaan kiellettyä Helsingin puolella.
4. Pitkäkosken luonnonhoito ei vaikuta Vantaanjoen koskien läheisyydessä esiintyvään direktiivilajiin vuollejokisimpukkaan.

Myönteisiä näkökohtia Pitkäkosken luontoarvoista:

- järeää kuusilahoppuuta on kehittymässä runsaasti
- järeitä tuoreita kuusimaapuita on paljon
- hennompaa lehtilahoppuuta on kohtalaisesti
- koskiluonto on ilmeisen arvokas
- geologisesti merkittävät jyrkät rantatörmät
- alueen läpi virtaavat norot lisäävät monimuotoisuutta
- lehtokasvillisuus on edustavaa

Alueella ongelmia ja parannettavia asioita ovat:

- lehdon kuusivaltaisuus ei suosi edustavaa aluskasvillisuutta
- rinteiden eroosioriski suuri tallauksen takia
- kalastuksesta johtuva kuluminen koskiluonnossa
- kauniit riukuaidat ovat paikoin huonokuntoisia
- luonnonsuojelualueen kyltit ovat melko harvassa
- opastetauluja tulee päivittää
- reittiopasteita tulee parantaa

Tulevaisuuden näkymät:

- suurin osa ylispuista kaatuu 10 vuoden sisällä.
- osa kuusista saattaa kaatua jokeen
- puustosta tulee melko aukkoisen ja valoisa, ja tulevat taimet lienevät valtaosin koivua ja haapaa sekä pihlajia
- Alueella kulku polkujen ulkopuolella tulee olemaan vaikeata, mikä toisaalta vähentää kulumista

- lahottajaeliöstöllä tulee olemaan runsaasti saman ikäistä lahoppuuta elinympäristönään
- käyttäjämäärä lisääntyy

5.2 Puuston hoito

Kuusetumisen estäminen

Pitkäkosken peltojen alapuoliset rantatörmät säilytetään lehtipuuvaltaisena lehtona. Kuusia kasvaa kuviolla 11 melko runsaasti ja kuvioilla 12–13 yksittäisinä. Kuuset hapantavat maaperää ja ovat siksi lehtokasvillisuudelle haitallisia. Kuuset poistetaan, ja taimia poistetaan jatkossa niiden ilmaannuttua.

Pitkäkosken kuusikon (kuviot 7–8) uusiutuminen annetaan tapahtua luontaisesti. On mahdollista, että kuuset kaatuvat melko lyhyen ajan (10 v.) sisällä, ja maisemakuva muuttuu huomattavasti. Tämän jälkeen alueelle kehittyy lehtipuuvaltainen nuori metsä, joka tiheydestä riippuen voi suosia lehdolle tyypillistä aluskasvillisuutta kuusikkoa paremmin.

Lahoppuun määrä saa lisääntyä luontaisesti. Lahoppuuta ei poisteta, ellei runkoja ole kaatunut poluille. Kaatuneet puut siirretään tai katkotaan polun osalta ja nostetaan sivulle, kuten kaupungin virkistysmetsissäkin nykyään on käytäntönä.

Pääulkoilutien varressa ja peltojen reunavyöhykkeellä on syytä tarkastaa vuosittain lähipuiden kuntoa, koska lahonneet puut voivat kaatua ulkoilutien tai pellolla kulkevan reitin yli. Mikäli jokin tien vieressä kasvava puu todetaan ulkoilijoille vaaralliseksi, se voidaan ennaltaehkäisyä kaataa ja jättää suojelualueelle. Myös pelloille kaatuneet rungot siirretään suojelualueelle, jotta peltoviljely ja alueella liikkuminen on mahdollista.

5.3 Käytön tavoitetila ja ongelmat

Käytön tavoitetila on luonnonsuojelualue, jossa kulumisen saadaan rajoitettua poluille ja taukopaikkojen ympärille. Kalastukseen osoitettuja paikkoja ei ole, koska kalastus on kielletty Helsingin puolella aluetta.

Pitkäkoskelle toivotaan tulevan käyttäjiä seuraavista ryhmistä:

- lapsiperheet
- lintuharrastajat
- luontoharrastajat
- ulkoilijat
- koululuokat

Luonnonsuojelun kannalta kalastus ei ole suositeltavaa, mutta sitä on käytännössä hankala kieltää. Pääkaupunkiseudulla on paljon kalastajia, ja monet ovat tottuneet käymään Pitkäkoskella.

Pitkäkoskella ongelmiksi ovat muodostuneet seuraavat käytöstä johtuvat asiat:

- Lehtokasvillisuuden kulumisen tallauksen vaikutuksesta, etenkin ranta-törmät ovat eroosiolle alttiita
- pyöräily
- todennäköinen kalastuspaineen lisääntyminen ja sitä seuraava rantojen kulumisen

Haittojen vähentämisen keinovalikoima on seuraava:

- polkujen merkitseminen ja osittainen parantaminen
- tiedotuksen lisääminen (opasteet, luontopolku, tiedotus mediassa)
- jäteastioiden lisääminen
- kalastuksen rajoittaminen koskikohtaisella kalastusluvalla, kalastusvalvonta yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa

5.4 Käytön ohjaamisen ja hoidon keinot

Seuraavia hoitokeinoja selostetaan alla olevissa luvuissa:

1. Opasteiden parantaminen
2. Rakenteiden pystyttäminen ja huolto
3. Jätehuolto ja roskien kerääminen
4. Kalastusvalvonta

5.4.1 Opastus ja tiedotus

Polkujen merkitseminen

Viralliset polut merkitään uusilla opasteviitoilla tai uudella kauniilla tavalla. Ennen kuin uudet edustavat opasteet on saatu, aikaa saattaa kuitenkin kulua useita vuosia. Väliaikaiseksi ratkaisuksi esitetään helposti ja nopeasti puihin kiinnitettäviä muovinauhoja. Sallittujen polkujen pikainen merkitseminen on kulumisen torjunnassa ensiarvoisen tärkeää. Uusissa opasteviitoissa mainitaan esim. "Pitkäkosken polku" tai "sallittu polku". Viittoihin voidaan pääsisäänkäynneillä lisätä välimatka toiseen sisäänkäyntiin.

Opastetaulujen uusiminen ja lisääminen

Opastetaulujen määrää lisätään niin, että niitä on kolmella sisäänkäynnillä ja lisäksi Kuninkaantammentien varressa luonnonsuojelualueen keski-osan kohdalla.

Opastetaulut uusitaan sekä sisällöltään että ulkomuodoltaan. Opastetauluun tulee havainnollisesti ja selkeästi merkitä sallitut ja kielletyt toiminnot käyttämällä esim. piirroksia tai kuvia. Kiellot voidaan ilmaista yksinkertaisilla kuvilla, jotka toimivat kaikilla kielillä. Opasteet voivat olla melko pienikokoisia, kunhan ne antavat kulkijalle selkeät käyttäytymisohjeet. Opastetaulut voivat viralliselta osaltaan olla samoja kaikilla sisäänkäynneillä. Niihin voidaan lisätä luonnosta kertova osio, mikäli opasteessa on siihen tilaa. Tavoitteena on, että käyttäytymissääntöjä esittelevät opasteet ovat kustannustehokkaasti uusittavissa esim. tulostamalla suo-

raan tiedostosta painamisen sijasta. Tällöin ilkeästä johtuvat huoltokustannukset saadaan pysymään alhaisina.

Pääopasteessa, joka voidaan sijoittaa Kuninkaantammentien varteen, kerrotaan Pitkäkosken luontoarvoista ja herkkyydestä kulumiselle.

Luonnonsuojelualueen rajat merkitään selkeästi tolilla tai nykyisin paikoin melko huonokuntoinen riukuaita uusitaan.

5.4.2 Polkuverkosto

Nykyiset ja suunnitellut polut

Pitkäkosken läpi kulkee moninainen polkuverkosto. Valtaosa käyttäjistä kulkee itä-länsisuunnassa menevää pääpolkua pitkin rantatörmän yläpuolella. Polulle pääsee pelloilta ja Kuninkaantammen pääulkolutilta. Alueelle pääsee myös kolmea pienempää polkua pitkin. Alueen läpi kulkee erittäin monta sallittua polkua, joita voisi hieman vähentää. Rannalle pääsee ihailemaan maisemaa ja koskea rappuja käyttäen. Läntisempi rappu johtaa koskelle saakka, itäisempi jää rannan yläpuolelle. Läntisen rapun tasanne on rakennettu korkealle maisemien ihailua varten ja se on kestänyt hyvin jäiden lähdön.

Kuva 3. Pitkäkosken rinteessä kulkeva pääpolku on päällystetty kivituhkalla. Kuva: Susanna Pimenoff.

Alueen kulumisen vähentämiseksi ehdotetaan uuden polun perustamista pellon kuvion 8 itäpuolelle. Polku olisi luonnollinen jatko pellon pohjoisreunassa kulkevalle polulle ja ohjaisi ihmiset pääulkolutille luonnonsuojelualueen sijaan.

Pitkäkoskella olisi syytä tehdä jonkinlaista kävijätutkimusta ja seurata erityisesti pienempien polkujen käyttöä. Koska polkuja on pienellä alueella hyvinkin run-

saasti, tässä ehdotetaan joidenkin pienten sallittujen polkujen sulkemista. Sulkemisella metsästä tulisi eläimille ja linnuille häiriöttömämpi, mikä edistäisi luonnon-suojelua. Polut voidaan sulkea kasaamalla risuja ja sallituilta poluilta katkaistujen tukkien paloja polkujen alkupäihin. Viereen voidaan laittaa yksinkertainen kyltti uudesta kiellostä esim. "Tämä polku on nykyisin suljettu". Kyltti voidaan poistaa siinä vaiheessa, kun kasvillisuus on vallannut alaa ja polku on luontaisesti sulkeutunut.

Luvattomat polut

Rantatörmille on muodostunut useita kuluneita kohtia, kun kalastajat pyrkivät rannalle. Rinteet ovat erityisen eroosioherkkiä, koska ne ovat jyrkkiä. Rinteissä kasvava lehtokasvillisuus on herkkää tallaukselle ja vähenee kulumisen myötä. Lehtokasvillisuus ei ole täysin maata peittävää, koska kuuset ovat happamoittaneet maata neulaskarikkeellaan ja suuret puut varjostavat suhteellisen paljon.

Pitkäkosken kapea ranta on kulunut kalastajien liikkuesssa veden rajalla. Luonnon-suojelun kannalta kalastaminen koko Pitkäkosken alueella pitäisi kieltää, jotta kalasto ja kosken vesiluonto pääsisivät suojelun piiriin. Kielto suojelisi ilmeisesti myös koskessa esiintyvää, uhanalaista ja vahvaa lain suojaa nauttivaa vuollejo-kisimpukkaa. Käytännössä kalastuksen kieltäminen on epärealistista, ja kalastusta voidaan lähinnä rajoittaa koskikohtaisella kalastusluvalla. Jotta rajoittaminen olisi tehokasta, kalastusta tulisi valvoa tehokkaasti.

5.4.3 Rakenteiden huolto

Kaiteiden ja rappujen rakentaminen

Aluetta ympäröi nykyään kaunis ja ympäristöön hyvin istuva riukuaita. Riukuaita on paikoin huonokuntoinen ja kaatunut. Kasvillisuuskuvioilla 11–13 aita makaa valtaosin maassa ja sen yli on useassa kohtaa muodostunut polkuja. Riukuaita olisi alueelle hyvin soveltuva myös jatkossa, koska sitä on vaikea ylittää ja se soveltuu ympäristöön. Haittapuolena on sen rakentamisen kalleus.

Rantaan laskeutumista rantatörmästä pitkin voidaan vähentää lisäämällä pääpolun kaiteita kattamaan lähes koko polun matkan. Kaiteella ilmaistaan selkeästi, ettei rantatörmää saa käyttää. Valtaosa käyttäjistä tulee pysymään merkityllä polulla, mutta pieni joukko kalastajia tulee jatkossakin käyttämään rantatörmästä. Kaidetta ei tarvitse koko matkalta, koska jo nyt suuret maapuut estävät mielekkään laskeutumisen.

Koskelle hakeutuu kalastajia kalastuskiellosta huolimatta, eivätkä he kaikki tule käyttämään Vantaan puoleista rantaa. Siksi voisi olla perusteltua antaa käyttöpaineelle periksi ja rakentaa uudet rantaan vievät raput. Raput vähentäisivät törmien kulumista, mutta eivät kapean rantakaistaleen kulumista.

Pääpolun reunan leviämistä voidaan rajoittaa eroosioalttiissa sivukaltevissa paikoissa maahan kiinnitettävillä riu'illa. Riu'ut saadaan pysymään kohdallaan esim. paaluttamalla maahan sivusuuntaan liikkumista estäviä tappeja.

Pyörätelineet

Pyörätelineitä tulee sijoittaa kaikille neljälle sisäänkäynneille pyöräilyn vähentämiseksi. Pyörätelineille tulee järjestää tilaa niin, etteivät pyörät ole muiden kävijöiden tiellä. Sijoittelussa tulee huomioida maaston muodot, jotta pyöräteline toimisi mahdollisesta kaltevuudesta huolimatta. Pyörätelineiden tulee olla malliltaan sellaisia, että pyörä voidaan lukita telineeseen irtolukolla.

Mikäli pyöräilyä ei telineillä ja näkyvällä kiellolla saada vähennettyä, voidaan jatkossa ottaa kantaa porttien tai jonkinlaisten pyöräilyesteiden rakentamiseen.

Taukopaikat

Penkkejä lisätään nykyisestä yhdellä, ja se sijoitetaan pääpolun varteen. Penkki palvelisi lähinnä väsyneitä kulkijoita eikä siitä ole tarkoitus luoda eväspaikkaa.

Jäteastiat

Jäteastioita sijoitetaan Kuninkaantammentien sisäänkäyntien kohdalle, koska sieltä ne on helppo tyhjentää. Jäteastioita on joen rantaan rakennetuilla tasanteilla, mutta ne on koettu hankalaksi tyhjentää. Kokeilumielessä tasanteiden astiat voitaisiin tilapäisesti poistaa ja katsoa, lisääntykö roskaantuminen lähiympäristössä. Mikäli ihmiset oppivat kantamaan roskansa lähimmille astioille, tasanteiden astioita ei tarvitse palauttaa.

5.4.4 Kalastuksen ohjaaminen

Kalastuksen rajoittaminen

Pitkäkoski on suosittu kalastuspaikka, koska se muodostaa yhden Helsingin harvoista koski- ja virtapaikoista. Kalastaminen on ollut Vantaan puolella sallittua luonnonsuojelualueita perustettaessa. Valtaosa kalastajista lienee uistelijoita ja vähemmistö koskessa kahlaavia perhokalastajia (Matti Mielonen, suull. tiedonanto). Kalastuksen myötä rantakasvillisuus on melko kulunut. Koskessa kahlaaminen tai siirtyminen toiselle rannalle kuluttavat vedenalaista kasvillisuutta ja muuttavat kalojen ja muiden vesieläimien elinolosuhteita. Koskivuontoa ei ole tutkittu, eikä sen monipuolisuudesta tai kulutusvaikutuksista ole tarkempaa tietoa.

Mikäli koskessa kalastamisen suosio jatkuvasti kasvaa, kasvavat myös vaikutukset vesivuontoon. Kalastajille on hyödyksi pitää vesivuonnosta huolta, jotta kalojen kutu ja lisääntyminen onnistuu mahdollisimman hyvin. Toisaalta Vantaanjoella kalastettavien lajien kannat ovat lähes täysin istutusten varassa (Matti Mielonen, suull. tiedonanto). Kalaston ja vesivuonnon suojelun nimissä on syytä rajoittaa tai kieltää tiettyjä kalastusmuotoja Pitkäkoskella. Haittoja voidaan ehkä parhaiten lieventää koskikohtaisella kalastusluvalla. Ennen kalastuslupakiintiön vahvistamista olisi selvítettävä arvokalojen tuotto Pitkäkoskella, ettei ylikalastus heikentäisi esim. koskessa lisääntyvää taimenkantaa.

Pitkospuut

Ohjausryhmässä keskusteltiin keinoista suojata kulumisherkkää rantakasvillisuutta kalastajien tallaukselta. Päädyttiin kuitenkin ratkaisuun, jossa ei ryhdytä rakentamaan pitkospuita. Joen pinnan nopeat vaihtelut tekevät kiinnittämisestä vaikean eikä pitkospuita saada nostettua talveksi jyrkkien rantatörmien takia. Kyllästysainekäsiteltyä puuta ei myöskään ole suositeltavaa käyttää, koska aineita voi liueta herkkään koskiluontoon. Toiseksi, rannassa kulkevat pitkospuut houkuttelisivat rantaan uusia käyttäjäryhmiä kalastajien lisäksi.

5.5 Aikataulu

Seuraavassa on ehdotettujen hoitotoimenpiteiden luokitus kiireellisyysluokkiin ja alkutoimenpiteitä seuraavaan jatkuvaan hoitoon.

Ensisijaiset toimenpiteet

1. Luonnonsuojelualueen rajauksen uudelleen merkitseminen
2. Luvallisten polkujen merkitseminen ja käytöstä poistuvien tukkiminen
3. Opastetaulujen uusiminen ja lisääminen

Seuraavat toimenpiteet

4. Kaiteen rakentaminen rantatörmän yläpuolelle
5. Lisärappujen rakentaminen rantaan
6. Kalastuksen ohjaamisen organisointi
7. Penkin ja jäteastioden sijoittaminen alueelle tai sen viereen
8. Riukuaidan uusiminen tai toisen aidan rakentaminen
9. Kuvioilla 11–13 kasvavien kuusten poisto

Jatkuva hoito

10. Opasteiden ja rakenteiden kunnon seuraaminen ja kunnostus tarvittaessa
11. Jätehuolto, jäteastioden tyhjentäminen ja roskien kerääminen
12. Kalastuksen valvonta
13. Kuusetumisen estäminen

5.6 Kustannukset

Pitkäkosken rinnelehtojen luonnonsuojelualueen peruskunnostus ja tässä suunnitelmassa esitettyjen lisärakenteiden toteuttaminen on arvioitu rakennusvirastossa 95 000 euron kulueräksi.

Suurimman kustannuksen muodostaa alueen rajalle rakennettava riukuaita (n. 70 000 €). Aidan rakennusmateriaali on kerättävä metsistä ja veistettävä sopivaan muotoon. Veistämiseen tarvitaan alan ammattilaista.

5.7 Tarkistuslista

Alla on lueteltuna alueen hoitoon tarvittavat materiaalit ja työvaiheet. Suurin osa rakenteista on jo olemassa olevia, mutta niitä on tarpeen uusia seuraavalla 10-vuotiskaudella.

Materiaalit

- Luonnonsuojelualueen tolpat ja rauhoitustaulut
- Sisäänkäyntien infotaulut 3 kpl
- Pääopastetaulu 1 kpl
- Polkujen merkit ja viitat, aluksi muovinauhat, myöhemmin kauniit opasteet
- Pyörätelineet 3 kpl
- Penkki 1 kpl
- Jäte-astiat 2 kpl, tarvittaessa 4 kpl

- Aitamateriaali, riuku tai muu
- Pitkospuut
- Portaattainta

Työmenekki, kertaluonteinen

- luonnonsuojelualueen rajatolppien pystyttäminen
- polkujen merkinnät
- opastetaulujen suunnittelu, rakentaminen ja pystyttäminen
- jäteastioiden sijoitus
- portaiden rakentaminen

Jatkuvan hoidon työmenekki

- polkujen merkintöjen kunnon seuraaminen ja kunnostus
- rakenteiden huolto
- jätehuolto ja roskien kerääminen
- kaatuneiden puiden siirto poluilta
- Kuninkaantammentien varren puiden kunnon tarkistus vuosittain
- Kuninkaantammentien varren ja pellon reunojen vaaraa aiheuttavien puiden kaato luonnonsuojelualueelle
- kalastuksen valvonta

5.8 Seuranta

5.8.1 Kulumisen seuranta

Polkuverkoston leviämistä seurataan. Polkujen leveyttä mitataan, koska levenevät polut kertovat käyttöpaineen noususta.

Mikäli alueelle syntyy uusia luvattomia polkuja, ne tukitaan mahdollisimman nopeasti risuilla ja maapuilla. Mikäli käyttöpaine on selvästi polkuverkostoa suurem-

pi, mietitään uusia keinoja käytön ohjaamiseksi, mm. poluston kehittäminen luonnonsuojelualueen lähimetsissä tai uusien polkujen avaaminen luonnonsuojelualueella.

Roskaantumista ja jäteastioiden tyhjennysväliä seurataan. Tarvittaessa jäteastioita tyhjennetään useammin tai uusia suurempia astioita sijoitetaan alueelle. Syväsäiliö Molokin tilavuus on maanpäällistä näkyvää astiaa huomattavasti suurempi, minkä ansiosta tyhjennysväliä voidaan jopa harventaa. Molok-säiliö tulisi sijoittaa kuitenkin arvokkaan lehtoalueen ulkopuolelle, koska se kaivetaan syvälle maahan.

5.8.2 Rakenteiden korjaus

Rakenteet ja opasteet tarkistetaan vähintään kahdesti vuosittain.

Rikkoontuneet tai kuluneet rakenteet korjataan mahdollisimman nopeasti kulumisen ja uusien polku-urien muodostumisen estämiseksi.

5.8.3 Seurantatutkimukset

Pitkäkosken koskiluonto on arvokas kokonaisuus, joka koostuu kalastosta, koskessa elävistä muista eläimistä ja kasvillisuudesta. Koskiluontoa ei kuitenkaan ole tutkittu kokonaisvaltaisesti, mutta tiedetään että koskessa tai sen alapuolella esiintyy vaarantunutta ja luonnonsuojelulain 49 § nojalla suojeltua vuollejokisimpukkaa (Ilmari Valovirta, kirj. tiedonanto). Kosken arvoa olisi syytä tutkia koskiluontoselvityksellä.

Kuva 4. Pitkäkosken virran jakava saari on vehmas. Kuva: Susanna Pimenoff.

Pitkäkosken kuusikkoon on perustettu metsäkasvillisuuden seuranta-alat. Alat ovat 1 m²:n kokoisia ja niitä on joitakin Pitkäkosken suojelualueella. Seuranta on aloitettu 1990-luvulla, aloja on tutkittu uudestaan 1990-loppupuolella, ja vuonna 1998 perustettiin myös uusia aloja. Seurannassa huomattiin, että kasvillisuus on pysynyt muuttumattomana tai se on muuttunut hyvin hitaasti (Vesa Koskikallio, suull. tiedonanto). Tulos on odotettavissa, mikäli ala sattuu osumaan täysikäiseen kuusikkoon, jossa ei ole tapahtunut muutoksia latvuserroksessa.

Kasvillisuuden seuranta on toissijainen tutkimuskohde, kun resursseja on niukasti. Ensisijaisesti resursseja olisi käytettävä Pitkäkosken ja Ruutinkosken koskivuonon tutkimiseen, koska tietoa niistä ei ole ja kalastuspaine tulee lisääntyvän asukasmäärän takia nousemaan.

Lähteet

Alanen, A., Leivo, A., Lindgren, L. & Piri, E. 1995: Lehtojen hoito-opas. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, Sarja B 26. ISBN 951-53-0394-X

Helsingin kaupunki 1995: Pitkälän rinnelehdot. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1996-2006. — Julkaisematon, laatinut Tiia Stén, Helsingin kaupungin ympäristökeskus. 13 s. + 7 liitettä.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. ja Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Yliopistopaino, Helsinki. 656 s. ISBN 951-45-8166-0

Jokela, J., Klinga, J. & Kangas, K. 2004: Haltialan suunnittelun alueen linnusto 2004. Teoksessa: Honkanen, J. (toim.) 2006. Haltialan metsäalueen luonto. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 4/2006. 6 s., 1 liite. ISBN 952-473-733-7.

Kurtto, A. & Helyntanta, L. 1998: Helsingin kasvit. Kukkivilta kivilta metsän syliin. Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Yliopistopaino. 400 s. ISBN 951-570-406-5

Kuusipalo, J. 1996: Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä Oy. Rauma. 144 s. ISBN 951-26-3892-4

Laine, J. & Vasander, H. 1998: Suotyypit. Kirjayhtymä Oy. Hämeenlinna. 80 s. ISBN 951-26-3396-5

Luontotietojärjestelmä 2004: Helsingin kaupungin ympäristökeskus, luontotietojärjestelmä (poiminta 4.5.2004, arvokkaat kasvisto- ja kasvillisuuskohteet, linnustollisesti arvokkaat kohteet, lepakkokohteet). Ote Pitkälän luonnonsuojelualueesta.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. ISBN 951-37-3594-X

Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö, I ja II. Komiteamietintö 1985:43. ISBN (osa) 951-46-7835-4

Uudenmaan ympäristökeskus 2004: Vantaanjoki, FI0100104, Natura-alueen esittely. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=94086&lan=fi>. Päivitetty 6.9.2004, viitattu 19.3.2005.

Valovirta, I. 2005: Vantaanjoki vuollejokisimpukan (*Unio crassus*) elinympäristönä. Luontotieteellinen keskusmuseo, Eläinmuseo. Helsinki. 7 s., 8 liitettä.

Väisänen, R. A., Koskimies, P. & Lammi, E. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki. 567 s. ISBN: 951-1-12663-6

Tiedonannot

Jari Jokela, Biologitoimisto Venetvaara Ky, sähköpostiviesti koskien linnustolaskentoja. 1.7.2004.

Vesa Koskikallio, HKR, suullinen tiedonanto: Kasvillisuuden seuranta-alat Pitkälänkoskella. 16.3.2005.

Matti Mielonen, Liikuntavirasto, suullinen tiedonanto: Pitkälän ja Ruutinkosken käyttö kalastukseen. 3.1.2005.

Liite 1. Pitkäkosken rinnelehdon luonnonsuojelualueen lajilista

Lista kattaa havaitut lajit, se ei ole kattava lista kaikista alueella esiintyvistä lajeista.

Putkilokasvit

Lihavoidut nimet on katsottu huomionarvoisiksi, koska ne ovat pääkaupunkiseudulla harvinaisia tai muuten vaateliaita lajeja. Useat huomionarvoisista on luokiteltu harvinaiseksi Kurton listassa, jolloin niiden harvinaisuusluokka mainitaan lajin jälkeen esim. H (Helsingissä) NT (silmälläpidettävä) tai VU (vaarantunut). Lehmus, saarni, vuorijalava, tuomipihlaja ja koiranheisi ovat mitä ilmeisimmin istutettua alkuperää.

Tieteellinen nimi	Suomi	Ruotsi	
<i>Acer platanoides</i>	vaahtera	lönn	
<i>Actaea spicata</i>	mustakonnanmarja	trolldruva	H NT
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki	kirskål	
<i>Agrostis capillaris</i>	nurmirölli	rödven	
<i>Alchemilla sp.</i>	poimulehti	daggkäpa	
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	ratamosarpio	svalting	
<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä	gråal	
<i>Amelanchier sp.</i>	tuomipihlaja	häggmispel	
<i>Anemone nemorosa</i>	valkovuokko	vitsippa	
<i>Anemone ranunculoides</i>	keltavuokko	gulsippa	H VU
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	tuoksusimake	vårbrodd	
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki	hundkäs	
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen	ullig kardborre	
<i>Aster x salignus</i>	pajuasteri	videaster	
<i>Athyrium filix-femina</i>	hiirenporras	majbräken	
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu	vårtbjörk	
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metsäkastikka	piprör	
<i>Calamagrostis canescens</i>	viitakastikka	grenrör	
<i>Calamagrostis epigejos</i>	hietakastikka	bergrör	
<i>Calamagrostis purpurea</i>	corpikastikka	brunnrör	
<i>Caltha palustris</i>	rentukka	kabbleka	
<i>Calystegia sepium</i>	karhunköynnös	snårvinda	
<i>Campanula patula</i>	harakankello	ängsklocka	
<i>Campanula rotundifolia</i>	kissankello	liten blåklocka	
<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	sibirisk ärtbuske	
<i>Cardamine amara</i>	purolitukka	bäckbräsma	
<i>Cardamine pratensis ssp. paludosa</i>	rantaluhtalitukka	kärrbräsma	
<i>Carex acuta</i>	viiltosara	vasstarr	
<i>Carex digitata</i>	sormisara	vispstarr	
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	kevätlinnunsilmä	gullpudra	H NT
<i>Cicuta virosa</i>	myrkkyykeiso	sprängört	
<i>Cirsium helenioides</i>	huopaohdake	brudborste, borsttistel	
<i>Convallaria majalis</i>	kielo	liljekonvalj	
<i>Corylus avellana</i>	pähkinäpensas	hassel	
<i>Crepis paludosa</i>	suokeltto	kärrfibbla	H NT
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha	tuvtåtel	
<i>Deschampsia flexuosa</i>	metsälauha	kruståtel	
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri	skogsbräken	
<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri	träjon	
<i>Elymus caninus</i>	koiranvehnä	lundelm	
<i>Epilobium adenocaulon</i>	amerikanhorsma	amerikansk dunört	
<i>Epilobium montanum</i>	lehtohorsma	bergdunört	
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte	åkerfräken	
<i>Equisetum pratense</i>	lehtokorte	ängsfräken	
<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsäkorte	skogsfräken	
<i>Filipendula ulmaria</i>	mesiangervo	älgräs	
<i>Fragaria vesca</i>	ahomansikka	smultron	
<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	ask	
<i>Galium palustre</i>	rantamatara	vattenmåra	

<i>Geranium sylvaticum</i>	metsäkurjenpolvi	skogsnäva	
<i>Geum rivale</i>	ojakellukka	humleblomster	
<i>Geum urbanum</i>	kyläkellukka	nejlikrot	
<i>Glechoma hederacea</i>	maahumala	jordreva	
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	metsäimarre	ekbräken	
<i>Hepatica nobilis</i>	sinivuokko	blåsippa	
<i>Hieracium sp.</i>	keltano	fibbla	
<i>Hypericum maculatum</i>	särmäkuisma	fyrkantig johannesört	
<i>Impatiens noli-tangere</i>	lehtopalsami	springkorn	
<i>Iris pseudacorus</i>	kurjenmiekka	svärdsilja	
<i>Juncus effusus</i>	röyhyvihvilä	veketåg	
<i>Lathyrus vernus</i>	kevätlinnunherne	vårärt	
<i>Lonicera xylosteum</i>	lehtokuusama	skogstry	
<i>Luzula pilosa</i>	kevätpiippo	vårfryle	
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	käenkukka	gökblomster	
<i>Lysimachia vulgaris</i>	ranta-alpi	strandlysing	
<i>Maianthemum bifolium</i>	oravanmarja	ekorrbar	
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	kotkansiipi	strutbräken	
<i>Melampyrum pratense</i>	kangasmaitikka	ängskovall	
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	metsämaitikka	skogskovall	
<i>Melica nutans</i>	nuokkuhelmikkä	bergslok	
<i>Milium effusum</i>	tesma	hässlebrodd	
<i>Moehringia trinervia</i>	lehtoarho	skogsnarv	
<i>Myosotis scorpioides</i>	luhtalemmikki	förgätmigej	
<i>Oxalis acetosella</i>	käenkaali	harsyra	
<i>Paris quadrifolia</i>	sudenmarja	trollbär	
<i>Petasites hybridus</i>	etelänruttojuuri	pestrot	
<i>Phalaris arundinacea</i>	ruokohelpi	rörflen	
<i>Phegopteris connectilis</i>	korpi-imarre	hultbräken	
<i>Picea abies</i>	kuusi	gran	
<i>Pinus sp.</i>	mänty	tall	
<i>Pinus sylvestris</i>	metsämänty	tall	
<i>Plantago major ssp. major</i>	kyläpiharatamo	groblad	
<i>Poa annua</i>	kylänurmikka	vitgröe	
<i>Poa nemoralis</i>	lehtonurmikka	lundgröe	
<i>Populus tremula</i>	haapa	asp	
<i>Potentilla erecta</i>	rätvänä	blodrot	
<i>Prunella vulgaris</i>	niittyhumala	brunört	
<i>Prunus padus</i>	tuomi	hagg	
<i>Pulmonaria obscura</i>	imikkä	lungört	H NT
<i>Quercus robur</i>	tammi	ek	
<i>Ranunculus acris</i>	niittyleinikki	smörblomma	
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki	revranunkel	
<i>Rhamnus frangula</i>	paatsama	brakved	
<i>Ribes alpinum</i>	taikinamarja	degbär	
<i>Ribes nigrum</i>	mustaherukka	svarta vinbär, tistron	
<i>Ribes sp.</i>	herukka	vinbär	
<i>Rorippa palustris</i>	rantanenätti	sumpfräne	
<i>Rorippa sylvestris</i>	rikkanenätti	strandfräne	
<i>Rosa dumalis</i>	orjanruusu	nyponros	
<i>Rubus idaeus</i>	vadelma	hallon	
<i>Rubus saxatilis</i>	lillukka	stenhallon, stenbär	
<i>Salix caprea</i>	raita	sälg	
<i>Salix myrsinifolia</i>	mustuvapaju	svartvide	
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju	grönvide	
<i>Sambucus racemosa</i>	terttselja	druvfläder	
<i>Scirpus sylvaticus</i>	korpikaisla	skogssäv	
<i>Scrophularia nodosa</i>	syyläjuuri	flenört	
<i>Sedum telephium</i>	isomaksaruoho	kärleksört	
<i>Solanum dulcamara</i>	punakoiso	besksöta	

<i>Solidago virgaurea</i>	kultapiisku	gullris	
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja	rönn	
<i>Sparganium erectum</i>	haarapalpakko	stor igelknopp	
<i>Stachys palustris</i>	peltopähkämö	knölsyska	
<i>Stachys sylvatica</i>	lehtopähkämö	stinksyska	H VU
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähtimö	grässtjärnblomma	
<i>Stellaria holostea</i>	kevättähtimö	buskstjärnblomma	
<i>Stellaria nemorum</i>	lehtotähtimö	nordlundarv	
<i>Symphytum officinale</i>	rohtoraunioyrtti	vallört	
<i>Taraxacum sp.</i>	voikukka	maskros	
<i>Thalictrum flavum</i>	keltaängelmä	ängsruta	
<i>Tilia sp.</i>	lehmus	lind	
<i>Trientalis europaea</i>	metsätähti	skogstjärna	
<i>Tussilago farfara</i>	leskenlehti	hästhov	
<i>Ulmus glabra</i>	vuorijalava	skogsalm	
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen	brännässla	
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka	blåbär	
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	puolukka	lingon	
<i>Valeriana officinalis</i>	rohtovirmajuuri	läkevänderot	
<i>Veronica longifolia</i>	rantatädyke	strandveronika	
<i>Veronica officinalis</i>	rohtotädyke	ärenpris	
<i>Viburnum opulus</i>	koiranheisi	olvon	
<i>Viola riviniana</i>	metsäorvokki	skogsviol	
<i>Viola tricolor</i>	keto-orvokki	styvmorsviol	

Muut eläimet

Lajeista on tieto Luontotietojärjestelmässä (Luontotietojärjestelmä 2004).

Lajin perässä mainitaan luontodirektiivin liite, jossa lajit on mainittu.

<i>Eptesicus nilssoni</i>	pohjanlepakko	nordisk fladdermus	IV
<i>Myotis daubentoni</i>	vesisiippa	vattenfladdermus	IV
<i>Nyctalus noctula</i>	isolepakko	stor fladdermus	IV
<i>Lutra lutra</i>	saukko	utter	II
<i>Unio crassus</i>	vuollejokisimpukka	tjockskalig målarmussla	IV

Linnut

Seuraava lintulajilista on raportista:

Jokela, J., Klinga, J. & Kangas, K. 2004: Haltialan suunnittelualueen linnusto 2004. Teoksessa: Honkanen, J. (toim.) 2006. Haltialan metsäalueen luonto. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 4/2006. 6 s., 1 liite. ISBN 952-473-733-7.

Taulukko 2: Haltialan ulkoilun suunnittelualueen kartoituslaskennoissa löydetty reviiirit.

Tutkimusalue = Pitkälän rinnelehdon, Haltialan aarnialueen, luonnontilaan jätettävän ja suojametsäalueen käsittävä suunnittelualue.

Laskenta-alue = tutkimusalueen sisältävä laajempi ympäristömuuttujien perusteella rajattu varsinainen laskenta-alue.

X = laji havaittu lennossa laskentojen aikana.

Suojelustatus = lajin suojeluarvoluokitus EU:n lintudirektiivin ja kansallisen uhanalaisuusluokituksen mukaan.

DIR = EU:N lintudirektiivin liitteessä 1 mainittu laji, jonka elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin. VU =

Kansallisessa uhanalaisuustarkastelussa uhanalaiseksi vaarantuneeksi luokiteltu laji, NT = silmälläpidettävä laji,

* = laji on alueellisesti uhanalainen Suomessa hemiborealisella alueella, EVA = Suomen erityisvastuulaji, jonka Euroopan kannasta noin 15% pesii Suomessa.

Laji	lyhenne	laskennoissa kartassa	laskennoissa kaikkiaan	laskenta- alueella	pesivää paria			suojelu- status
					tyhteensä	tutkimusalueella aarnialue	rinnelehto muu alue	
sinisorsa	-	1	-	-	-	-	-	-
kanahaukka	Kh	1	1	1	-	-	1	-
pyy	Py	5	3	3	-	1	2	DIR
metsäviklo	Mv	2	2	2	-	-	2	-
rantasipi	Rs	2	2	2	-	-	2	EVA
lehtokurppa	Lk	1	1	1	-	-	1	-
uuttukyyhky	U	1	1	1	-	-	1	-
sepelkyyhky	Sk	6	5	3	-	-	3	-
palokärki	-	X	X	-	-	X	-	DIR
käpytikka	K	6	6	6	1	-	5	-
pikkutikka	-	1	-	-	-	-	-	VU*
kiuru	Ki	2	-	-	-	-	-	-
metsäkirvinen	Mk	10	8	6	2	-	4	-
peukaloinen	Pa	6	6	6	2	1	3	-
rautiainen	Ra	5	5	5	-	-	5	-
punarinta	Pr	20	16	14	2	1	11	-
satakieli	Sa	3	1	-	-	-	-	-
laulurastas	L	10	9	8	2	1	5	-
punakylkirastas	Pk	7	7	6	2	2	2	-
räkätirastas	R	2	2	2	-	2	-	-
mustarastas	M	26	22	21	5	2	14	-
lehtokerttu	Le	2	1	1	1	-	-	-
mustapääkerttu	Mu	5	4	4	-	1	3	-
hernekerttu	He	2	2	1	1	-	-	-
pensaskerttu	Pe	1	1	1	-	1	-	-
kultarinta	Kr	1	-	-	-	-	-	-
pajulintu	Pl	12	11	7	-	2	5	-
sirittäjä	Si	35	33	32	10	-	22	-
hippiäinen	H	27	24	21	7	1	13	-
harmaasieppo	Hs	3	2	2	1	1	-	-
pikkusieppo	Ps	3	2	2	1	-	1	NT*, DIR
kirjosieppo	Ks	6	5	4	2	-	2	-

Laji	lyhenne	pesivää paria laskennoissa	laskenta- kaikkiaan	alueella	Laji	lyhenne	pesivää paria laskennoissa	laskenta- kaikkiaan	alueella	Laji
talitiainen	T	23	22	19	6	2	11	-	-	
kuusitiainen	Ku	6	6	5	1	-	4	-	-	
sinitiainen	S	18	18	16	7	-	9	-	-	
töyhtötiainen	Tö	2	1	-	-	-	-	-	-	
puukiipijä	Pu	10	9	9	5	1	3	-	-	
närhi	N	2	1	1	1	-	-	-	-	
korppi	-	X	X	-	-	X	-	-	-	
peippo	P	96	87	76	21	7	48	-	-	
viherpeippo	Vp	9	7	6	3	1	2	-	-	
vihervarpunen	Vv	6	5	5	1	-	4	-	-	
punatulkku	Pt	1	-	-	-	-	-	-	-	
nokkavarpunen	No	1	1	1	-	-	1	-	-	NT
keltasirkku	Ke	3	1	-	-	-	-	-	-	
yhteensä										
reviirejä		391	340	300	84	27	189			
lajeja		43	38	35	22	16	29			

N:o 2310
5908 361 83 Y Hel

Uudenmaan lääninhallituksen päätös
luonnonsuojelua Helsingin kaupungissa
koskevassa asiassa. Annettu Hel-
singissä, 10 päivänä toukokuuta 1984.

Helsingin kaupunginhallitus on lääninhallitukselle lähettämällään kirjeellä 5.4.1983 esittänyt, että lääninhallitus määräisi Helsingin kaupungin omistuksessa olevaan tilaan Haltialan yksinäistalo, Tomtbacka RN:o 1:2 ja Vantaan kaupungin Ylästalon kylässä tilaan Smeds RN:o 2:7 kuuluvan, liitekarttaan merkityn Pitkälkosken rinnelehtoalueen luonnonsuojelulain nojalla luonnonsuojelualueeksi.

Helsingin kaupunginvaltuusto on 30.3.1983 tehnyt päätöksen alueen rauhoitushakemuksesta.

Maa- ja metsätalousministeriö (14.6.1983), Uudenmaan läänin maanmittauskonttori (10.5.1983) ja Vantaan kaupunginvaltuusto (23.1.1984) ovat antaneet asiasta lausuntonsa.

Rauhoitettavaksi esitetyt noin 12,62 ha:n suuruiset rinnelehdot Pitkälkosken eteläpuolella ovat lähes luonnontilassa. Puusto on jylhää kuusikkoa, jossa sekapuuna on useita lehtipuulajeja. Pensas- ja kenttäkerroksen kasvillisuus on erittäin runsaslajinen. Rinnelehtojen ja Vantaanjoen pohjoispuolinen osa on myös runsaslajista lehtoa. Seudulliseen ulkoilureittiin kuuluva kävelysilta yhdistää alueet toisiinsa. Reitti kulkee myös Vantaan puoleisen alueen läpi. Vantaanjoen Pitkälkosken molemmilla puolilla olevat rantalehdot muodostavat ulkoasultaan kokonaisuutena yhtenäisen lähes luonnontilaisen joki- ja koskimaiseman.

Lääninhallitus on tutkinut asian. Alueen suojelu edistää huomattavaa yleistä etua. Tämän vuoksi lääninhallitus harkitsee oikeaksi luonnonsuojelulain 9 ja 10 §:ien nojalla määrätä oheiseen liitekarttaan punaisella rajatut ns. Pitkälkosken rinnelehdot luonnonsuojelulain mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi.

Leimaverotta

Helsingin kaupunginhallitus

st.

Alueella on noudatettava seuraavia rauhoitusmääräyksiä:

1. Alueella on kielletty:

- maankäyttö viljelykseen sekä maan ja kivien ottaminen, siirtäminen ja louhiminen sekä ojien kaivaminen ja patoaminen
- tulenteke, telttailu ja muu leirielämä
- muu kuin riistanhoitoa ja ulkoilua palvelevien rakenteiden, teiden ja laitteiden rakentaminen
- kaikenlainen muu toiminta, joka voi vaikuttaa epäedullisesti alueen eläimistön ja kasvillisuuden säilymiseen

2. Liikkuminen alueella on sallittu vain erikseen osoitetuilla reiteillä, joilla saa kulkea jalkaisin ja talvella hiihtäen.

3. Suojelualueella kulkevan sähköjohdon omistaja on oikeutettu tekemään tai teettämään johdon käytön, käyttövarmuuden ja kunnossapidon edellyttämiä toimenpiteitä sekä liikkumaan johtokatualueella sekä suojelualueella olevilla reiteillä siinä laajuudessa kuin edellä mainittujen töiden tekeminen edellyttää. Vesakoiden kemiallinen torjunta ja muut torjunta-aineiden käyttö alueella on kuitenkin kielletty.

4. Maanomistajalla on oikeus käsitellä alueen puustoa suojelunäkökohdat huomioon ottaen siinä määrin kuin rauhoitusalueella liikkumiseen osoitettujen reittien käyttöturvallisuuden sekä alueen luonteen säilyttämisen kannalta on tarpeellista.

5. Edellä olevista määräyksistä saadaan lääninhallituksen hyväksymän suunnitelman mukaan poiketa, milloin se luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön kannalta on perusteltua.

Luonnonsuojelualue on maanomistajan toimesta ympäristöministeriön hyväksymällä tavalla luonnonsuojelualueeksi merkittävä maastoon asetettavin opastein. Merkintä- ja polkuverkostosuunnitelmat on esitettävä lääninhallitukselle hyväksyttäväksi.

Tämä päätös kuulutetaan kuten kunnallisista kuulutuksista on säädetty sekä julkaistaan Virallisessa lehdessä lääninhallituksen toimesta. Lehti-ilmoituskulut maksetaan valtion varoista.

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituksella, joka on tehtävä kirjallisesti. Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava ja siihen tulee, milloin valittaja ei ole allekirjoittajana, sisältyä ilmoitus valituskirjan laatijan ammatista ja asuinpaikasta. Valituskirja, johon on liitettävä tämä päätös alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä ja todistus siitä, minä päivänä valittaja on saanut päätöksestä tiedon, on viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta, valittajan tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen annettava korkeimman hallinto-oikeuden kirjaajankonttoriin (osoite: Pohjoisesplanadi 3, Helsinki 17) ennen viraston aukioloajan päättymistä. Lähettäjän vastuulla voidaan valitusasiakirjat myös lähettää maksettuna postilähetyksenä tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät saapua perille yllä mainittuna määräpäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, katsotaan tiedoksisaannin kuitenkin tapahtuneen, jollei muuta näytetä, kolmantena (3) päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä.

Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon kirjeen saapumispäivänä.

Kansliapäällikkö

Risto Jaakkola

Toimistopäällikön sijainen
Ympäristönsuojelun tarkastaja

Camilla v. Bonsdorff

Tiedoksi:

Ympäristöministeriö
Uudenmaan läänin maanmittauskonttori
Helsingfors distriktskogsnämnd
Helsingin seutukaavaliitto
Helsingin nimismiespiiri
Uudenmaan luonnonsuojelupiiri
Vantaan kaupunginhallitus

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:
Paikka ja aika edellä mainitut:

Ympäristönsuojelun
tarkastaja

Camilla von Bonsdorff

HELSINGIN KAUPUNGIN KIIINTEISTÖVIRASTO
KAUPUNKI-MITTAUSOSASTO

Kartta

No 82429/NA4.3

Öre kartalehdessä

Kunta

Helsingin kaupunki

Kaup. osa / Kylä

35.Haltialan yksinäistalo

Kortti

Tontti / Tila

RN:o 1:2

Tark

Ylästön kylä

RN:o 2:7

Vantaan kaupunki

Mittakaava 1:10000

0 100 200 300 400 m

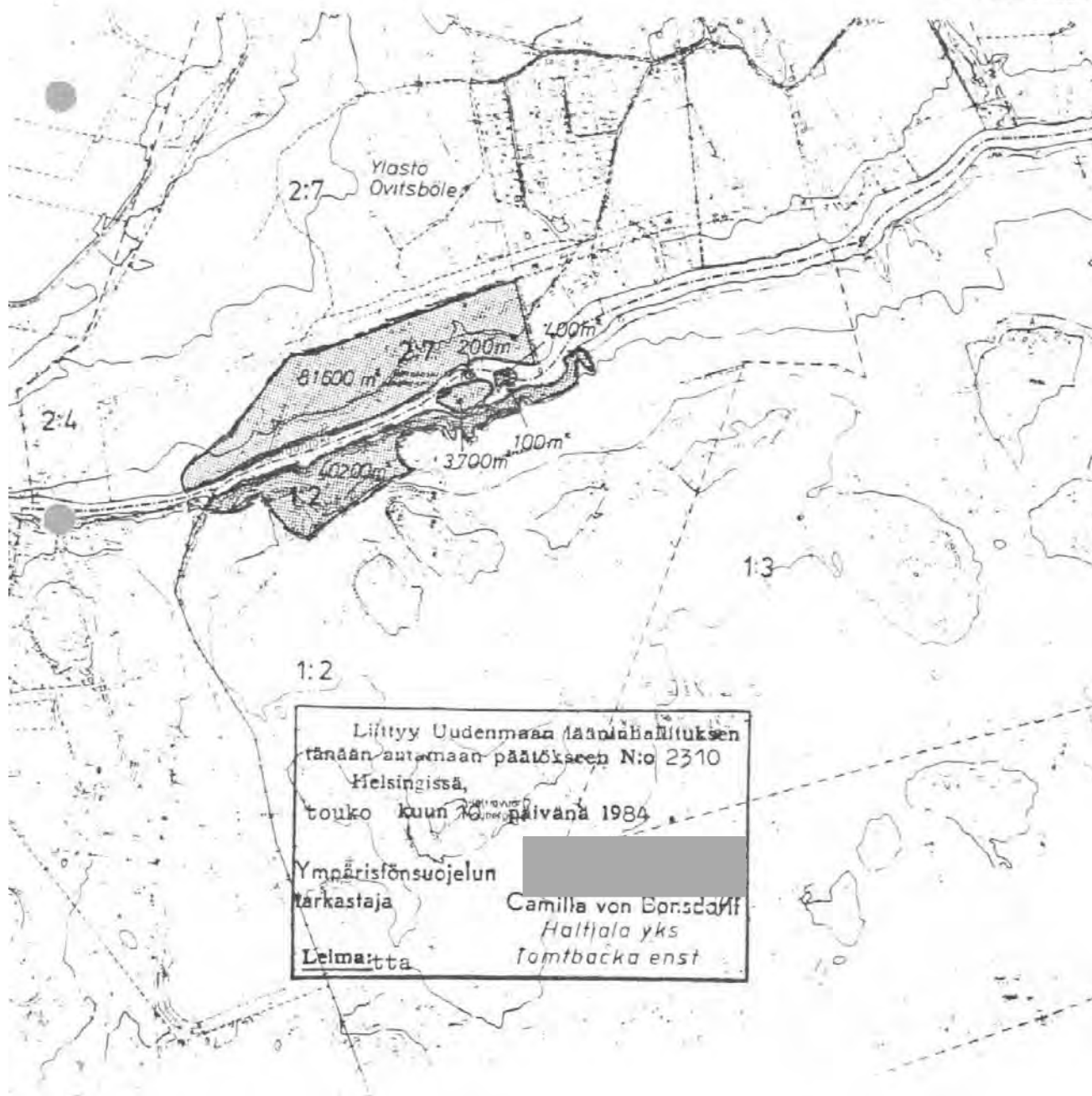

- A Asuinrakennus
Tr Talousrakennus
— Tontin raja
--- Tilan raja

Noin 126200 m² suuruinen luonnonsuojelualueeksi ehdotettu alue, joka kuuluu Helsingin kaupungin Haltialan yksinäistalon Tomtbacka RN:o 1:2 ja Vantaan kaupungin Ylästön kylän tilaan Smeds RN 2:7

Helsingissä 22.10.1982

Pertti Heikkilä
kiinteistöinsinööri

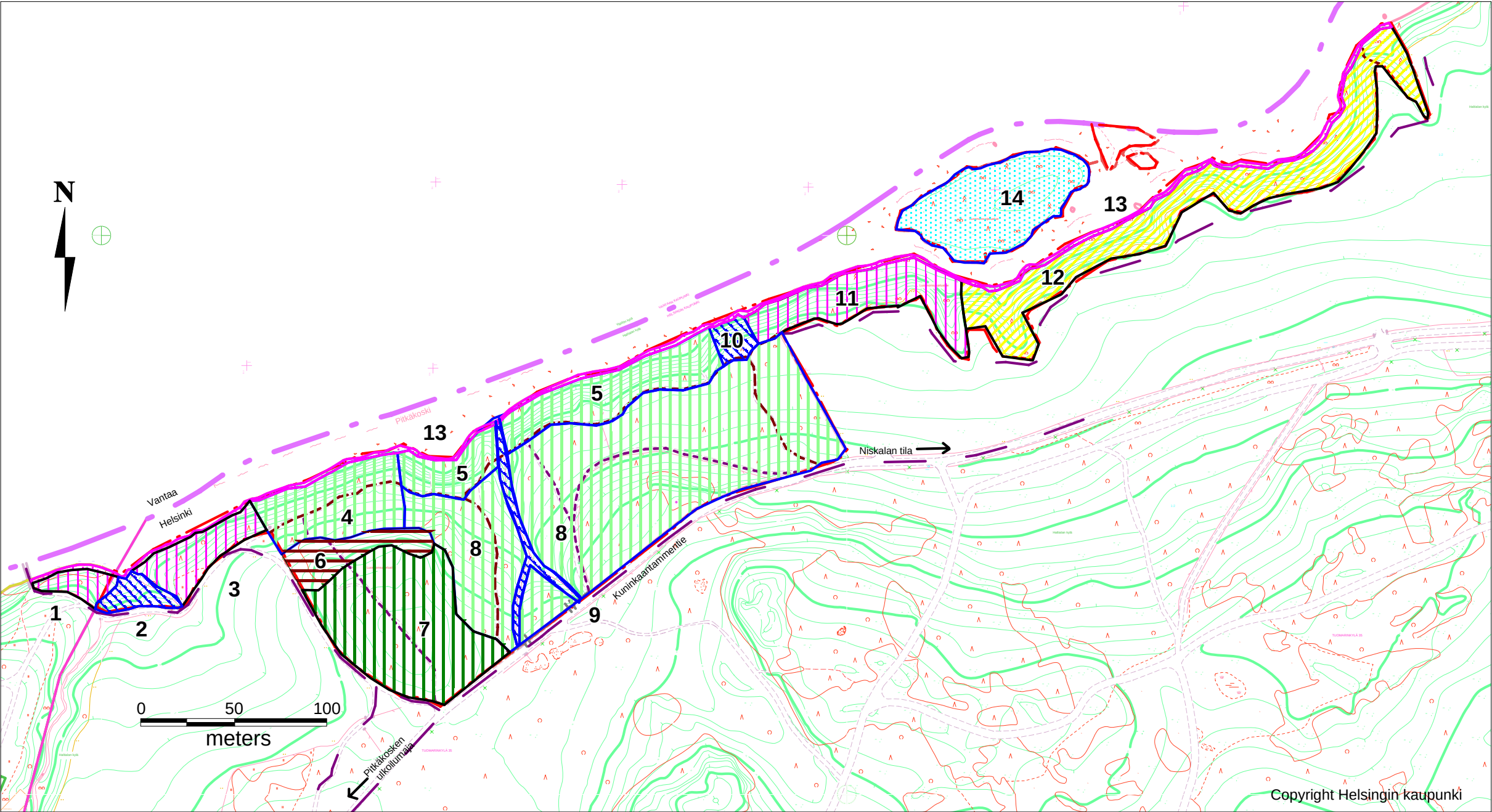
Liittyy Uudenmaan lääninhallituksen
tänään antamaan päätökseen N:o 2310
Helsingissä,
touko kuun 10 päivänä 1984

Ympäristönsuojelun

tarkastaja

Leimatta

Camilla von Bonsdorff
Haltiala yks
Tomtbacka enst

Merkintöjen selitykset		Pitkälampi hoito- ja käyttösuunnitelma	
Helsingin kaupungin ympäristökeskus		Kartta 1. Elinympäristöjen rajausta ja numerointi	
laatinut Luontotieto Keiron Oy / H. Johansson, S. Pimenoff		29.4.2005	
Mittakaava 1:2500			

Merkintöjen selitykset

Tuore lehto, OMaT

Tuore lehto, HeOT

Tuore lehto, AegT

Tuore kangas, MT

Kosteaa lehto ja noro

Kallio

Rantakasvillisuus

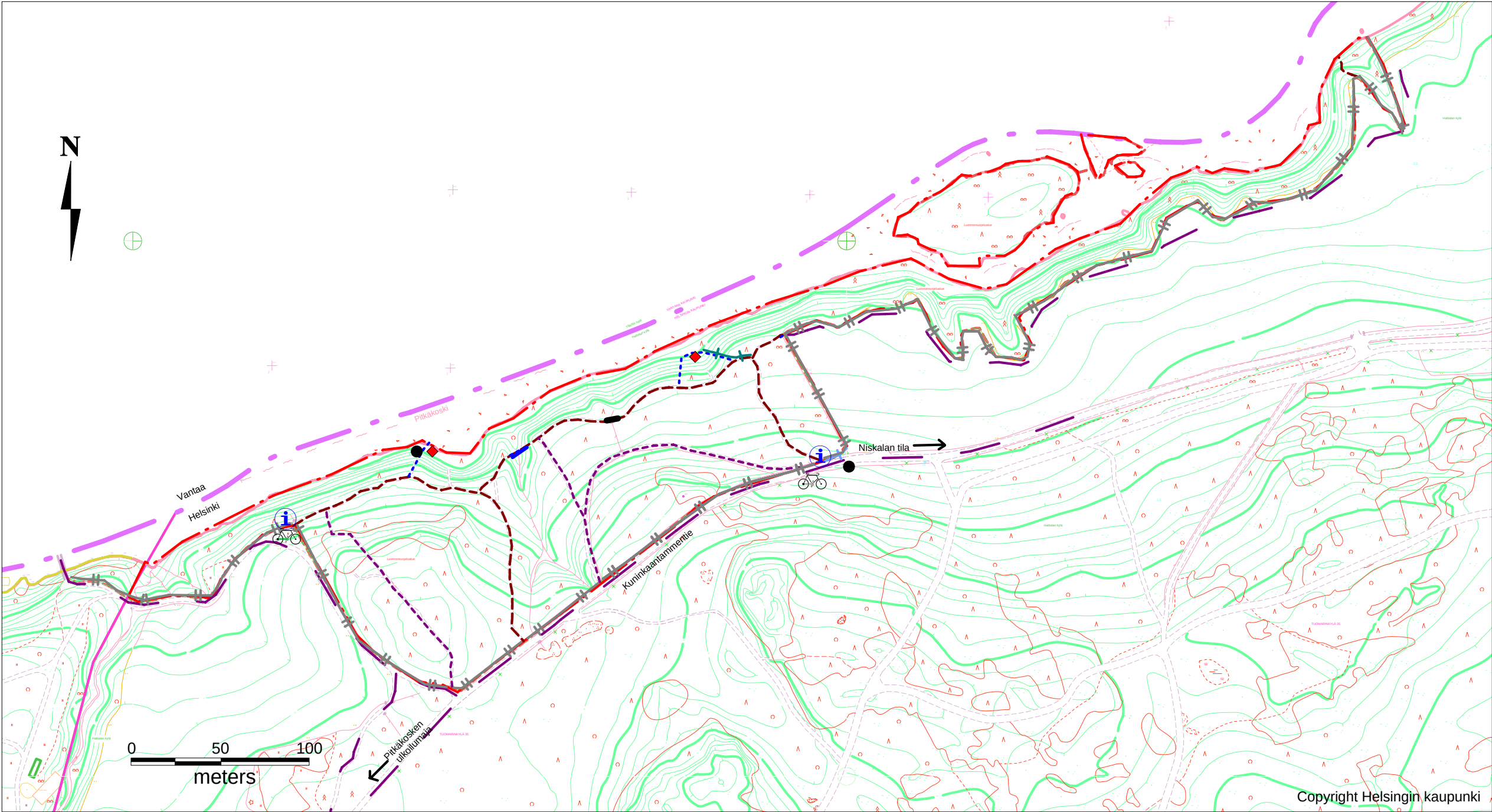
Saari

1

Kuvion numero

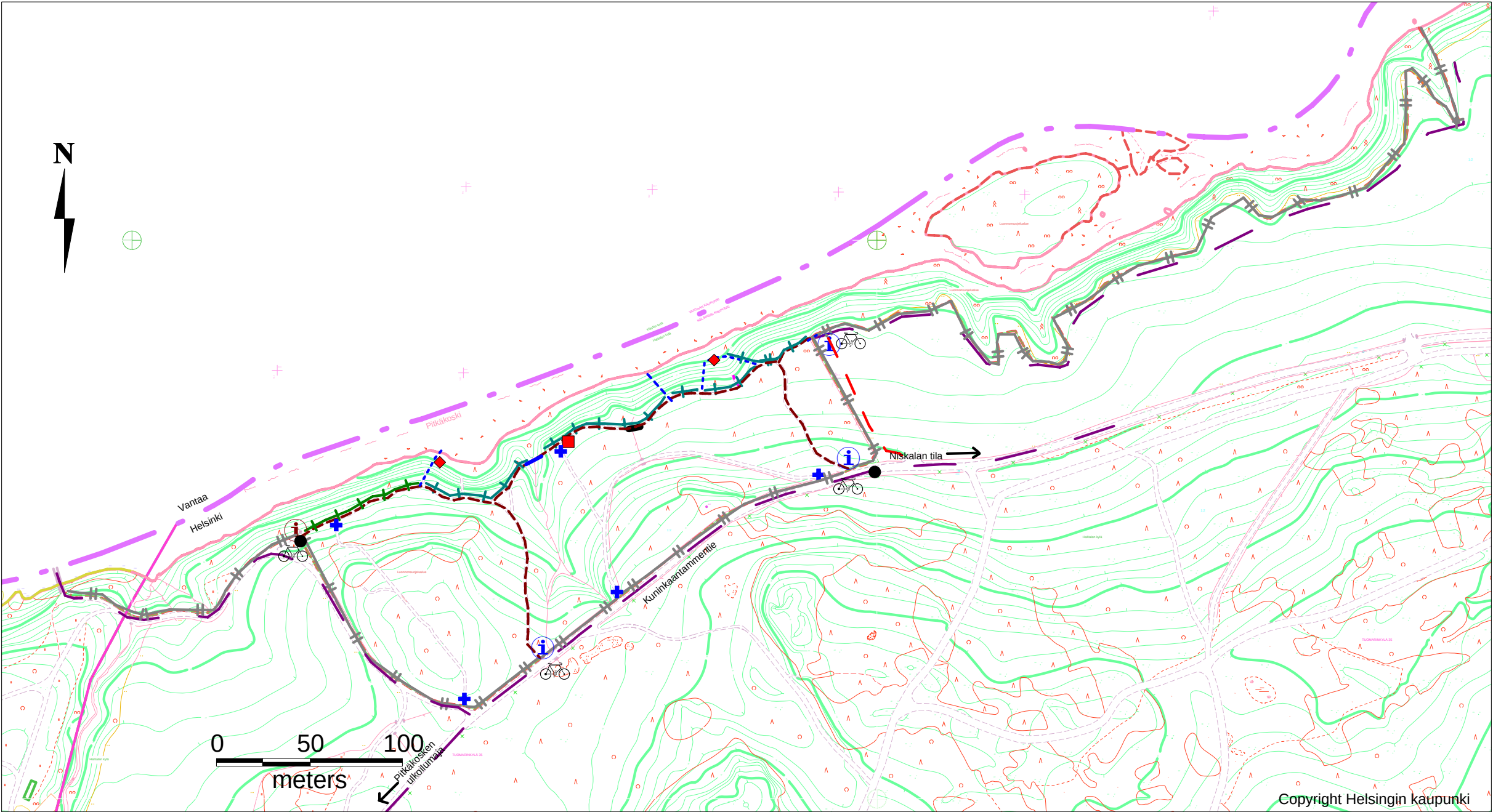

Luonnonsuojelun alueen raja

Copyright Helsingin kaupunki

Merkintöjen selitykset			Pitkälampi hoito- ja käyttösuunnitelma	
 Ulkoilupolku	 Pitkospuut	 Pyöräteline	Helsingin kaupungin ympäristökeskus	
 Luontopolku	 Riukuaita	 Luonnonsuojelualan raja	Kartta 2. Nykyiset toiminnot	
 Pieni polku	 Kaide		laatinut Luontotieto Keiron Oy /S. Pimenoff	
 Silta	 Opastetaulu		29.4.2005	
 Raput	 Jäte-astia		Mittakaava 1:2500	
	 Katselulava			

Copyright Helsingin kaupunki

Merkintöjen selitykset			Pitkälampi hoito- ja käyttösuunnitelma	
			Helsingin kaupungin ympäristökeskus	
			Kartta 3. Säilytettävät ja suunnitellut toiminnot	
			laatinut Luontotieto Keiron Oy /S. Pimenoff	
			29.4.2005	
			Mittakaava 1:2500	

—•— Ulkoilupolku/tie	— Silta	🚲 Pyöräteline ja pyöräilyeste
—•— Uusi ulkoilupolku	- - - Raput	■ Penkki
—•— Luontopolku	— Pitkospuut	◆ Katselulava
— Riukuaita	ⓘ Pääopastetaulu	+ Polun sulku/este
+ Kaide	ⓘ Opastetaulu	
	● Jäteastia	

KUVAILULEHTI / PRESENTATIONSBLAD / DOCUMENTATION PAGE

Julkaisija Utgivare Publisher	Helsingin kaupungin ympäristökeskus Helsingfors stads miljöcentral City of Helsinki Environment Centre	Julkaisuaika/Utgivningstid/ Publication time Huhtikuu 2008 / April 2008	
Tekijä(t)/Författare/Author(s)		Luontotieto Keiron Oy	
Julkaisun nimi Publikationens titel Title of publication		Pitkäkosken rinnelehtojen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma Skötsel- och nyttjandeplan för Långforsens lundskyddsområde Management plan for the Pitkäkoski Nature Conservation Area	
Sarja Serie Series	Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja Helsingfors stads miljöcentral's publikationer Publications by City of Helsinki Environment Centre	Numero/Nummer/No. 4/2008	
ISSN 1235-9718	ISBN 978-952-223-132-1	ISBN (PDF) 978-952-223-133-8	
Kieli Språk Language	Koko teos / Hela verket / The work in full Yhteenveto/Sammandrag/Summary Taulukot/Tabeller/Tables Kuvatestit/Bildtexter/Captions	fin fin, sve fin fin	
Asiasanat Nyckelord Keywords	Pitkäkoski, luonnonsuojelu, luonnonhoito, rinnelehto, Vantaajoki Långfors, naturskydd, naturvård, backlund, Vanda å Pitkäkoski, nature conservation, nature management, herb rich forest, Vantaajoki river		
Lisätietoja Närmare upplysningar Further information	Pekka Paaer / Tiia Stén, Puh./tel. (09) 310 64316 Kaarina Heikkonen, Puh./tel. (09) 310 31581 Sähköposti/e-post/e-mail: etunimi.sukunimi@hel.fi/ förmamn.efternamn@hel.fi / first name.surname@hel.fi		
Tilaukset Beställningar Distribution	Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Asiakaspalvelu PL 500, 00099 Helsingin kaupunki Helsingfors stads miljöcentral, Kundtjänst PB 500, 00099 Helsingfors stad City of Helsinki Environment Centre, Customer Service P.O. Box 500, FIN-00099 CITY OF HELSINKI Puh./tel. +358-9-310 13000 Sähköposti/e-post/e-mail: ymk@hel.fi		

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2007

1. Pönkä, A., Åberg, R., Kalso, S. Salaattien mikrobiologinen laatu Helsingissä kesällä 2006
2. Marttila, H. Helsingin lammet
3. Gorbатов, M. Uiminen Helsingissä
4. Yrjölä, R. Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2006
5. Pellikka, K., Räsänen, M., Viljamaa, H. Kasviplanktonin suhde ympäristömuuttujiin Helsingin ja Espoon merialueella vuosina 1969 - 2003
6. Lahti, T., Gouatarbès, B., Markula, T. Helsingin kaupungin meluselvitys 2007
7. Lahti, T., Gouatarbès, B., Markula, T. Helsingfors stads bullerutredning 2007
8. Weckström, M. Katsaus Euroopan kaupungeissa tehtyihin ilmansuojelun toimintaohjelmiin
9. Pönkä, A., Kalso, S. Pirtelöiden mikrobiologinen laatu Helsingissä
10. Viinanen, J. Helsingin kaupungin varautumissuunnitelma ilman epäpuhtauspitoisuuksien äkilliseen kohoamiseen
11. Viinanen, J. Helsingfors stads beredskapsplan för episoder med höga halter av luftföroreningar
12. Huuska, P., Miinalainen, M. (toim.). Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2007
13. Hakkarainen, T., Kallionpää, S., Pönkä, A. EU-uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2007
14. Tervahattu, H., Kupiainen, K., Pirjola, L., Viinanen, J. Tutkimuksia katupölyn vähentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä. KAPU-projektin loppuraportti.
15. Autio, L., Munne, P., Muurinen, J., Pellikka, K., Pääkkönen, J.-P., Räsänen, M. Helsingin ja Espoon meri-alueen tila vuosina 2002 - 2006. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu.
16. Lehto, T., Tikkanen, P. Ruokaleivän suola- ja ravintokuitupitoisuus helsinkiläisissä leipomoissa ja vähittäismyymälöissä

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2008

1. Puttonen, J., Terhemaa, L. Jätehuolto Helsingin venesatamissa vuonna 2007
2. Vuorela, M., Koskela, T., Kauppinen, I. Helsingin kaupungin ympäristöjohtamisen arviointi
3. Luontotieto Keiron Oy. Haltialan aarnialueen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma
4. Luontotieto Keiron Oy. Pitkäkosken rinnelehtojen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma